ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 7.3.2018
COM(2018) 120 final

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΟΜΑΔΑ

Ευρωπαϊκό εξάμηνο 2018: Αξιολόγηση της προόδου σχετικά με τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, την πρόληψη και τη διόρθωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών, και αποτελέσματα των εμπεριστατωμένων επισκοπήσεων βάσει του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011

{SWD(2018) 200-226}

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ευρωπαϊκή οικονομία σημειώνει τη μεγαλύτερη ανάπτυξη εδώ και μια δεκαετία. Η ετήσια αύξηση του ΑΕΠ έφθασε πέρυσι στα υψηλότερα επίπεδα της τελευταίας δεκαετίας. Οι επενδύσεις ανακάμπτουν. Στις θετικές οικονομικές προοπτικές περιλαμβάνεται η βελτίωση της κατάστασης στην αγορά εργασίας και των κοινωνικών αποτελεσμάτων. Με 236,3 εκατομμύρια άτομα που εργάζονται επί του παρόντος στην ΕΕ, η απασχόληση βρίσκεται σε πρωτόγνωρα επίπεδα. Το ποσοστό ανεργίας έχει σχεδόν υποχωρήσει στα προ της κρίσης επίπεδα. Οι συνεχείς βελτιώσεις στην αγορά εργασίας αυξάνουν τις εισοδηματικές προοπτικές. Τα δημόσια οικονομικά εξακολουθούν να βελτιώνονται. Με ανάπτυξη της τάξης του 2,4 % σε πραγματικούς όρους το 2017, η οικονομία της ΕΕ και η ζώνη του ευρώ υπερβαίνουν τις προηγούμενες προσδοκίες και επιτελούν πλήρως το ρόλο τους στην ισχυρή ανάπτυξη σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η δυναμική αυτή αναμένεται να συνεχιστεί χάρη στα θετικά νέα για το οικονομικό κλίμα και την εγχώρια ζήτηση[1]. Το ΑΕΠ της ζώνης του ευρώ και της ΕΕ προβλέπεται να αυξηθεί κατά 2,3 % το 2018. Στη συνέχεια, θα μετριαστεί κάπως στο 2,0 % το 2019. Παράλληλα, εξακολουθούν να υπάρχουν ορισμένοι κίνδυνοι, οι οποίοι προέρχονται κυρίως από τις χρηματοπιστωτικές αγορές λόγω της υψηλής αποτίμησης της αξίας των περιουσιακών στοιχείων που ενδέχεται να είναι τρωτή σε λιγότερο ευνοϊκές χρηματοοικονομικές συνθήκες. Επίσης, εξακολουθούν να υπάρχουν κίνδυνοι που σχετίζονται με την έκβαση των διαπραγματεύσεων για την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου, όπως και με τις γεωπολιτικές εντάσεις και τη στροφή προς πιο εσωστρεφείς πολιτικές.

Οι ευνοϊκές συνθήκες προσφέρουν μια ευκαιρία για την περαιτέρω ενίσχυση των θεμελίων των οικονομιών της Ευρώπης. Ταυτόχρονα, οι εναπομένοντες κίνδυνοι υπενθυμίζουν την ανάγκη συνέχισης των προσπαθειών μας για να ξεπεραστούν τα βασικά προβλήματα που κληροδότησε η κρίση. Σε ορισμένα κράτη μέλη το χρέος των επιχειρήσεων, των νοικοκυριών και του δημόσιου τομέα παραμένει σε υψηλά επίπεδα. Επιπλέον, η οικονομική επέκταση είναι άνισα κατανεμημένη, τόσο μεταξύ όσο και εντός των κρατών μελών, και θα απαιτηθεί χρόνος για να γίνει αισθητή σε όλα τα μέρη της Ευρώπης. 18 εκατομμύρια άτομα εξακολουθούν να αναζητούν εργασία, ενώ η ανεργία των νέων και η μακροχρόνια ανεργία παραμένουν ιδιαίτερα υψηλές σε ορισμένες χώρες. Το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών δεν βρίσκεται ακόμη στα προ κρίσης επίπεδα σε όλα τα κράτη μέλη. Το ποσοστό των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού έχει μόλις επανέλθει στα προ κρίσης επίπεδα. Η διαδικασία οικονομικής και κοινωνικής σύγκλισης ξεκίνησε εκ νέου, ενώ σε ορισμένες χώρες οι διαρθρωτικές αδυναμίες αποτελούν τροχοπέδη στο δυναμικό ανάπτυξης και στην ικανότητα αντιμετώπισης μελλοντικών κλυδωνισμών. Ταυτόχρονα, οι τεχνολογικές εξελίξεις ωθούν τις οικονομίες να ενστερνιστούν την καινοτομία, ενώ παράλληλα διασφαλίζουν ότι οι κοινωνίες παραμένουν περισσότερο από ποτέ χωρίς αποκλεισμούς. Ήρθε πλέον η ώρα να υλοποιηθούν οι αναγκαίες μεταρρυθμίσεις, ώστε να ενισχυθεί η αντοχή των ευρωπαϊκών οικονομιών και να δημιουργηθεί ανάπτυξη με λιγότερους αποκλεισμούς.

Με τη διαρκή εστίαση στο «ενάρετο τρίγωνο» των επενδύσεων, των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και των υπεύθυνων δημοσιονομικών πολιτικών, το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο εξακολουθεί να καθοδηγεί τα κράτη μέλη στην ανάληψη των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων. Η Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης για το 2018 παρέχει την οικονομική αυτή καθοδήγηση στα κράτη μέλη, σύμφωνα με την ομιλία του προέδρου κ. Juncker για την κατάσταση της Ένωσης το 2018. Στη σύσταση του 2018 σχετικά με την οικονομική πολιτική

[1] Βλ. Ευρωπαϊκές Οικονομικές Προβλέψεις, χειμώνας 2018.

της ζώνης του ευρώ[2] τονίζεται η ανάγκη για μεταρρυθμίσεις που θα προωθούν τη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας, την κοινωνική δικαιοσύνη, την επανεξισορρόπηση και τη σύγκλιση, την αύξηση των επενδύσεων, την ποιότητα των δημόσιων οικονομικών, την ολοκλήρωση της Τραπεζικής Ένωσης και της Ένωσης Κεφαλαιαγορών, καθώς και την εμβάθυνση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Η σύσταση ζητεί επίσης την καταπολέμηση του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού. Ζητεί από όλα τα κράτη μέλη να δώσουν προτεραιότητα σε μεταρρυθμίσεις που αυξάνουν την παραγωγικότητα και το αναπτυξιακό δυναμικό, βελτιώνουν το θεσμικό και επιχειρηματικό περιβάλλον, αίρουν τα εμπόδια στις επενδύσεις και προάγουν την καινοτομία, στηρίζουν τη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας και μειώνουν τις ανισότητες. Τα κράτη μέλη με ελλείμματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ή υψηλό εξωτερικό χρέος θα πρέπει επιπλέον να περιορίσουν την αύξηση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος και να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητά τους, ενώ τα κράτη μέλη με μεγάλα πλεονάσματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών θα πρέπει επίσης να δημιουργήσουν τις κατάλληλες συνθήκες για την προαγωγή της αύξησης των μισθών, με σεβασμό του ρόλου των κοινωνικών εταίρων, και την προώθηση των επενδύσεων, με στόχο τη στήριξη της εγχώριας ζήτησης και του αναπτυξιακού δυναμικού.

Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο εμπλουτίστηκε εφέτος με την αξιοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Ο πυλώνας διακηρύχθηκε τον Νοέμβριο του 2017 από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή στην κοινωνική διάσκεψη κορυφής για τη δίκαιη απασχόληση και την ανάπτυξη στο Γκέτεμποργκ. Το βασικό μήνυμα της Ετήσιας Επισκόπησης της Ανάπτυξης για το 2018 είναι η ανάγκη εφαρμογής του πυλώνα για την ανανέωση της σύγκλισης προς καλύτερες συνθήκες εργασίας και διαβίωσης σε ολόκληρη την ΕΕ. Η επίτευξη του στόχου αυτού προϋποθέτει δίκαιες και εύρυθμες αγορές εργασίας, καθώς και σύγχρονα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης ώστε να εφοδιάζονται τα άτομα με δεξιότητες που ευθυγραμμίζονται με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Η προσέγγιση αυτή θα πρέπει να υποστηρίζεται από βιώσιμα και επαρκή συστήματα κοινωνικής προστασίας. Στις εκθέσεις ανά χώρα που δημοσιεύονται σήμερα εξετάζεται ο τρόπος με τον οποίο τα κράτη μέλη καλύπτουν τις τρεις διαστάσεις του πυλώνα: ίσες ευκαιρίες και πρόσβαση στην αγορά εργασίας, δίκαιες συνθήκες εργασίας, και κοινωνική προστασία και ένταξη. Η παροχή κατάλληλων δεξιοτήτων και το επίμονο χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων, ο υψηλός κατακερματισμός της αγοράς εργασίας και ο κίνδυνος της φτώχειας στην εργασία, ο χαμηλός αντίκτυπος των κοινωνικών παροχών στη μείωση της φτώχειας, η υποτονική αύξηση των μισθών και ο ατελέσφορος κοινωνικός διάλογος αποτελούν τομείς που εμπνέουν ιδιαίτερη ανησυχία σε ορισμένα κράτη μέλη. Με σκοπό την ανάλυση των αποτελεσμάτων των κρατών μελών από συγκριτική οπτική, οι ανά χώρα εκθέσεις βασίζονται επίσης στις συγκριτικές αξιολογήσεις επιδόσεων που διενεργούνται σχετικά με τα επιδόματα ανεργίας και τις ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας, καθώς και το ελάχιστο εισόδημα.

Οι εκθέσεις ανά χώρα που δημοσιεύονται σήμερα θα αποτελέσουν τη βάση για τις προσεχείς ειδικές ανά χώρα συστάσεις της Επιτροπής που θα εκδοθούν αργότερα τη φετινή άνοιξη. Σε αυτές τις 27 εκθέσεις ανά χώρα[3] εξετάζονται οι οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις, προκλήσεις και ευκαιρίες των κρατών μελών. Διενεργήθηκαν

[2] Η σύσταση για τη ζώνη του ευρώ εκδόθηκε από το Συμβούλιο στις 23 Ιανουαρίου 2018. Παρέχει γενικές κατευθύνσεις για τις κυριότερες οικονομικές και χρηματοπιστωτικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν η ζώνη του ευρώ και τα κράτη μέλη της, καθοδηγώντας με τον τρόπο αυτό τη διαδικασία έκδοσης ειδικών ανά χώρα συστάσεων προς τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ.

[3] Δεν παρέχεται έκθεση χώρας για την Ελλάδα, η οποία υπάγεται στο πρόγραμμα στήριξης της σταθερότητας του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας.

εμπεριστατωμένες επισκοπήσεις στο πλαίσιο της διαδικασίας μακροοικονομικών ανισορροπιών, σε συνέχεια της έκθεσης του μηχανισμού επαγρύπνησης του 2018, και τα αποτελέσματά τους αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των εκθέσεων για τη Βουλγαρία, την Κροατία, την Κύπρο, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ιρλανδία, την Ιταλία, τις Κάτω Χώρες, την Πορτογαλία, τη Σλοβενία, την Ισπανία και τη Σουηδία. Οι εκθέσεις ανά χώρα εξετάζουν επίσης την πρόοδο των κρατών μελών όσον αφορά την εφαρμογή των ειδικών ανά χώρα συστάσεων με την πάροδο των ετών, σε πολυετή προοπτική, όπως γίνεται επί του παρόντος στον κύκλο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, ώστε να λαμβάνεται υπόψη ο χρόνος που απαιτείται για την πλήρη εφαρμογή των καίριων μεταρρυθμίσεων. Τέλος, οι εκθέσεις ανά χώρα παρακολουθούν την εξέλιξη της προόδου προς την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

2. ΠΡΟΟΔΟΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑ ΧΩΡΑ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Τα κράτη μέλη εξακολουθούν να σημειώνουν πρόοδο όσον αφορά την εφαρμογή των ειδικών ανά χώρα συστάσεων που εξέδωσε το Συμβούλιο στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Η εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων εμφανίζει ελαφρά αύξηση συνολικά, σε σχέση με τον απολογισμό του Μαΐου του 2017[4].Το γεγονός αυτό είναι ενθαρρυντικό και καταδεικνύει ότι έχουν πραγματοποιηθεί σημαντικές μεταρρυθμίσεις, αν και η εφαρμογή τους απαιτεί ενίοτε περισσότερο χρόνο από τον αναμενόμενο. Από την αρχή του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου το 2011, τα κράτη μέλη έχουν σημειώσει τουλάχιστον «κάποια πρόοδο» όσον αφορά τα δύο τρίτα και πλέον των συστάσεων.

Η υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων υπήρξε σταθερή σε ορισμένους βασικούς τομείς. Από την αρχή του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου το 2011, τα κράτη μέλη σημείωσαν τη μεγαλύτερη πρόοδο στους τομείς των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών καθώς και της δημοσιονομικής πολιτικής και δημοσιονομικής διακυβέρνησης. Η κατάσταση αυτή εξακολουθεί να αποτυπώνει την προτεραιότητα που δόθηκε στη σταθεροποίηση των δημόσιων οικονομικών και του χρηματοπιστωτικού τομέα μετά την οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση. Σημαντική πρόοδος συντελέστηκε επίσης όσον αφορά την πρόσβαση στη χρηματοδότηση, τη νομοθεσία για την προστασία της απασχόλησης και τα πλαίσια για συμβάσεις εργασίας. Ωστόσο, η πρόοδος υπήρξε μικρότερη σε τομείς όπως η διεύρυνση των φορολογικών βάσεων ή οι μεταφορές. Σε πολλά κράτη μέλη, σημειώνεται βραδεία πρόοδος όσον αφορά τις σημαντικές προκλήσεις που σχετίζονται με τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών, συμπεριλαμβανομένων των συντάξεων. Οι κανονιστικές μεταρρυθμίσεις έχουν βελτιώσει το επιχειρηματικό περιβάλλον, ιδίως στα κράτη μέλη με τη μεγαλύτερη ανάγκη. Χάρη στις μεταρρυθμίσεις αυτές μειώθηκαν τα διοικητικά εμπόδια στη δημιουργία νέων επιχειρήσεων. Ωστόσο, η επιχειρηματικότητα παραμένει ασθενής σε πολλά κράτη μέλη. Η πρόσβαση στην τραπεζική πίστωση και στα δάνεια βελτιώθηκε για τις ΜΜΕ, αλλά το επιχειρηματικό κεφάλαιο παραμένει ανεπαρκές σε πολλές περιοχές της Ένωσης. Καταγράφεται επίσης σημαντική πρόοδος στον τομέα των δημόσιων συμβάσεων. Δυστυχώς, οι μεταρρυθμίσεις στις αγορές υπηρεσιών προχωρούν με βραδύ ρυθμό, ιδίως στους τομείς των επιχειρηματικών υπηρεσιών, των κατασκευών και των ακινήτων.

[4] Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων «Ευρωπαϊκό Εξάμηνο 2017: ειδικές ανά χώρα συστάσεις», COM(2017) 500 final.

Τα κράτη μέλη σημειώνουν πρόοδο προς την επίτευξη των στόχων που έθεσαν πριν από οκτώ χρόνια στη στρατηγική «Ευρώπη 2020»[5]. Σε γενικές γραμμές, η ΕΕ προσεγγίζει τους στόχους της για την εκπαίδευση, την ενέργεια, το κλίμα και την απασχόληση. 14 κράτη μέλη έχουν ήδη επιτύχει τους εθνικούς τους στόχους για τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και την αύξηση του ποσοστού του πληθυσμού που έχει ολοκληρώσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση. 11 κράτη μέλη έχουν επιτύχει τους στόχους τους για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Η ΕΕ βρίσκεται σε καλό δρόμο για να επιτύχει τον στόχο του ποσοστού απασχόλησης 75 % το 2020, υπό την προϋπόθεση ότι θα συνεχιστεί η τρέχουσα τάση, και επτά κράτη μέλη έχουν ήδη επιτύχει τους εθνικούς τους στόχους. Αυτό συνιστά αξιοσημείωτο επίτευγμα λαμβανομένων υπόψη των σοβαρών επιπτώσεων της κρίσης στην απασχόληση. Ωστόσο, ο αριθμός των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού κορυφώθηκε το 2012 και έκτοτε μειώθηκε σε επίπεδα κοντά σε εκείνα προ της κρίσης. Κατά συνέπεια, ο στόχος της εξόδου 20 εκατομμυρίων ανθρώπων από τον κίνδυνο φτώχειας δεν αναμένεται να επιτευχθεί το 2020. Ομοίως, ο στόχος της επένδυσης του 3 % του ΑΕΠ στην Ε&Α πόρρω απέχει από την επίτευξή του και θα πρέπει να καταβληθεί κάθε δυνατή προσπάθεια για να επιτευχθεί εγκαίρως[6]. Το προσάρτημα 2 παρέχει επισκόπηση της προόδου που έχει σημειωθεί προς την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

Η ΕΕ έχει στη διάθεσή της ένα σύνολο εργαλείων για να βοηθήσει τα κράτη μέλη να υλοποιήσουν τις μεταρρυθμίσεις τους. Το Πρόγραμμα Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων (SRSP) προσφέρει πρακτική και τεχνική υποστήριξη στο σύνολο των κρατών μελών της ΕΕ, κατόπιν αιτήματός τους, για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων, και ιδίως για τη συνέχεια που δίδεται στις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου[7]. Ο προϋπολογισμός της ΕΕ, μεταξύ άλλων μέσω των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων, αναδείχθηκε σε ισχυρό μέσο για την υποστήριξη των επενδύσεων στους τομείς της συνοχής, της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, της συνδεσιμότητας (μεταφορές, ενέργεια και ψηφιακές υποδομές —επίσης στο πλαίσιο του μηχανισμού «Συνδέοντας την Ευρώπη»), της καινοτομίας, του περιβάλλοντος και της υποστήριξης των ΜΜΕ. Τα εν λόγω ταμεία συνέβαλαν επίσης καθοριστικά στη βελτίωση του επενδυτικού περιβάλλοντος μέσω των εκ των προτέρων αιρεσιμοτήτων. Το 2017 η Επιτροπή ολοκλήρωσε την αξιολόγηση της εκπλήρωσης των αιρεσιμοτήτων αυτών· οι ελάχιστες περιπτώσεις μη εκπλήρωσης αποτελούν αντικείμενο παρακολούθησης. Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων (EFSI) διαδραματίζει μείζονα ρόλο στην κινητοποίηση των ιδιωτικών

[5] Στους στόχους αυτούς περιλαμβάνονται η αύξηση του ποσοστού απασχόλησης του πληθυσμού ηλικίας 20-64 ετών σε 75 %, η αύξηση των επενδύσεων στην Ε&Α στο 3 % του ΑΕΠ, η μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 20 %, η αύξηση του μεριδίου της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στην τελική κατανάλωση ενέργειας κατά 20 % και η αύξηση της ενεργειακής απόδοσης κατά 20 %, η μείωση του ποσοστού πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου σε λιγότερο από 10 %, η αύξηση του ποσοστού του πληθυσμού ηλικίας 30-34 ετών που έχει ολοκληρώσει τριτοβάθμια εκπαίδευση σε 40 % και η έξοδος τουλάχιστον 20 εκατομμυρίων ανθρώπων από τον κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού.

[6] Το έτος αναφοράς για τα δεδομένα είναι το 2016.

[7] Η ζήτηση για τεχνική βοήθεια στο πλαίσιο του Προγράμματος Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων υπερέβη σημαντικά τα διαθέσιμα μέσα για το 2017 και το 2018. Στο πλαίσιο του SRSP για το 2017, περισσότερα από δέκα κράτη μέλη επιλέχθηκαν για να λάβουν στήριξη για 150 και πλέον έργα. Σήμερα εγκρίθηκε απόφαση χρηματοδότησης για το SRSP του 2018, σύμφωνα με την οποία η Υπηρεσία Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων θα παράσχει στήριξη σε περισσότερα από είκοσι κράτη μέλη μέσω 140 και πλέον έργων που προορίζονται να στηρίξουν την εφαρμογή μεταρρυθμίσεων στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου ή άλλων πρωτοβουλιών πολιτικής σε κλίμακα Ένωσης, όπως η στρατηγική για την ενιαία αγορά, η ψηφιακή ενιαία αγορά, η ενεργειακή ένωση, η ένωση κεφαλαιαγορών και ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων.

επενδύσεων, καταδεικνύοντας με ποιον τρόπο ο προϋπολογισμός της ΕΕ μπορεί να ανταποκριθεί ταχέως στις προκλήσεις και να δημιουργήσει σημαντική μόχλευση[8].

Στο πλαίσιο της δέσμης μέτρων για την εμβάθυνση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης της Ευρώπης, που παρουσιάστηκε στις 6 Δεκεμβρίου 2017, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε ένα εργαλείο υλοποίησης των μεταρρυθμίσεων για την περαιτέρω στήριξη των εθνικών μεταρρυθμίσεων μετά το 2020.[9]Πρότεινε επίσης μια πιλοτική φάση μέχρι το 2020. Η Επιτροπή σκοπεύει να παρουσιάσει τις λεπτομερέστερες ιδέες της για το νέο εργαλείο υλοποίησης των μεταρρυθμίσεων στο πλαίσιο των προτάσεών της για το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο μετά το 2020.

3. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΑΝΙΣΟΡΡΟΠΙΩΝ

Η διαδικασία μακροοικονομικών ανισορροπιών αποσκοπεί στην πρόληψη της εμφάνισης δυνητικά επιζήμιων μακροοικονομικών ανισορροπιών και, αν έχουν διαπιστωθεί τέτοιες ανισορροπίες, στη διασφάλιση ότι τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη λαμβάνουν τα ενδεδειγμένα μέτρα για τη διόρθωσή τους. Οι επιζήμιες μακροοικονομικές ανισορροπίες μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά την οικονομική σταθερότητα ενός συγκεκριμένου κράτους μέλος, της ζώνης του ευρώ ή της ΕΕ στο σύνολό της. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο είναι τόσο σημαντική η έγκαιρη και αποτελεσματική διόρθωσή τους. Οι εμπεριστατωμένες επισκοπήσεις παρέχουν πλήρη ανάλυση των ανισορροπιών που αντιμετωπίζουν τα κράτη μέλη, πράγμα που επιτρέπει τον εντοπισμό των εναπομενόντων τρωτών σημείων και, στο ευρύτερο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, τον εντοπισμό των εναπομενόντων κενών πολιτικής.

Στην έκθεση του μηχανισμού επαγρύπνησης του 2018 διαπιστώθηκε ότι για 12 κράτη μέλη απαιτείται εμπεριστατωμένη επισκόπηση. Στο πλαίσιο της διαδικασίας μακροοικονομικών ανισορροπιών, θεωρήθηκε ότι όλες αυτές οι χώρες αντιμετώπιζαν ανισορροπίες ή υπερβολικές ανισορροπίες το 2017. Η κατηγοριοποίηση αυτή υποστηρίχθηκε από το Συμβούλιο στα συμπεράσματά του σχετικά με την έκθεση του μηχανισμού επαγρύπνησης[10]. Όπως κάθε έτος, στις εκθέσεις ανά χώρα αναλύονται οι μακροοικονομικές εξελίξεις, η διόρθωση των ανισορροπιών και η πρόοδος ως προς την εφαρμογή των σχετικών συστάσεων πολιτικής[11], λαμβανομένων επίσης υπόψη των διασυνοριακών επιπτώσεων.

Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο της διαδικασίας μακροοικονομικών ανισορροπιών προετοίμασαν το έδαφος για την επανεξισορρόπηση που επιτεύχθηκε. Η τρέχουσα θετική οικονομική δυναμική θα πρέπει να αξιοποιηθεί ώστε να συνεχιστούν με σθένος οι μεταρρυθμίσεις. Η ανάκαμψη μπορεί να συμβάλει στη βιώσιμη αντιμετώπιση των ανισορροπιών μόνο με τη συνέχιση των μεταρρυθμίσεων για τη στήριξη της ανταγωνιστικότητας, της ανθεκτικότητας και ενός υψηλότερου αναπτυξιακού δυναμικού. Δεδομένων των ευνοϊκών κυκλικών συνθηκών, όλα τα κράτη μέλη θα πρέπει να δώσουν προτεραιότητα σε μεταρρυθμίσεις που αυξάνουν το αναπτυξιακό δυναμικό τους,

8 Έως τον Φεβρουάριο του 2018 το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων έχει κινητοποιήσει 264,3 δισ. EUR συνολικών επενδύσεων.

9 Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα «Νέα δημοσιονομικά μέσα για μια σταθερή ζώνη του ευρώ στο πλαίσιο της Ένωσης», COM(2017) 822.

10 Συμπεράσματα του Συμβουλίου 5542/18 της 23ης Ιανουαρίου 2018.

11 Στο άρθρο 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 ορίζονται οι ανισορροπίες ως «οιαδήποτε τάση προκαλεί μακροοικονομικές εξελίξεις που επηρεάζουν δυσμενώς, ή μπορούν να επηρεάσουν δυσμενώς, την εύρυθμη λειτουργία της οικονομίας ενός κράτους μέλους ή της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, ή της Ένωσης συνολικά».

βελτιώνουν το θεσμικό και επιχειρηματικό περιβάλλον, αίρουν τα εμπόδια στις επενδύσεις, στηρίζουν τη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας και μειώνουν τις ανισότητες.

3.1. Επανεξισορρόπηση εντός της ΕΕ και στη ζώνη του ευρώ

Η διόρθωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών εξακολουθεί να σημειώνει πρόοδο, υποστηριζόμενη από τις μεταρρυθμίσεις και την οικονομική επέκταση. Εντούτοις, εξακολουθούν να υπάρχουν ορισμένα τρωτά σημεία και εμφανίζονται νέοι κίνδυνοι. Η πρόοδος που σημειώθηκε στη διόρθωση των εξωτερικών ανισορροπιών υπήρξε ανομοιογενής· παρότι διορθώθηκαν σημαντικά ελλείμματα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, εξακολουθούν να υπάρχουν υψηλά πλεονάσματα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Οι συσσωρευμένες ανισορροπίες —ιδίως τα επίπεδα ιδιωτικού και δημόσιου χρέους— προσαρμόζονται, χάρη στην ονομαστική ανάπτυξη, αλλά η πρόοδος είναι άνιση. Το ύψος των καθαρών εξωτερικών υποχρεώσεων παραμένει υψηλό σε ορισμένα κράτη μέλη. Δεδομένου ότι οι συσσωρευμένες ανισορροπίες των εσωτερικών και εξωτερικών θέσεων προσαρμόζονται με αργούς μόνο ρυθμούς, παρά τις πρόσφατες βελτιώσεις στις ροές, εξακολουθούν να αποτελούν πηγή κινδύνων σε πολλά κράτη μέλη. Υπάρχουν ενδείξεις πιθανής υπερθέρμανσης των τιμών των κατοικιών, κυρίως στις χώρες όπου δεν διαπιστώνονται ανισορροπίες επί του παρόντος.

Το πλεόνασμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών της ζώνης του ευρώ στο σύνολό της σημείωσε σημαντική αύξηση τα τελευταία έτη. Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών της ζώνης του ευρώ σταθεροποιήθηκε και αναμένεται να παραμείνει γύρω στο 3 % του ΑΕΠ μέχρι το 2019. Το σημαντικό αυτό πλεόνασμα αντικατοπτρίζει αδυναμίες της συνολικής ζήτησης, και ιδίως την υποτονική αύξηση των μισθών, σε συνδυασμό με μια οικονομική παραγωγή κατώτερη των δυνατοτήτων από το 2009. Το παραγωγικό κενό για τη ζώνη του ευρώ αναμένεται ωστόσο να αποκτήσει θετικό πρόσημο το 2018, αλλά η υποτονικότητα της οικονομίας σε επίπεδο της ζώνης του ευρώ βρίσκεται στη βάση του πληθωρισμού κάτω από τον στόχο των νομισματικών αρχών, γεγονός που αντανακλά επίσης τη συγκρατημένη αύξηση των μισθών παρά τη στενότητα των αγορών εργασίας. Η εξέλιξη του πλεονάσματος στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών της ζώνης του ευρώ συνδέεται επίσης με τη δυναμική των εξαγωγών της ζώνης του ευρώ, η οποία στηρίζεται στην ανταγωνιστικότητα των Ευρωπαίων παραγωγών και στην ευνοϊκή παγκόσμια ζήτηση για ευρωπαϊκά αγαθά και υπηρεσίες.

Η απομόχλευση του ιδιωτικού χρέους είναι σε εξέλιξη, με άνισο ρυθμό. Τα σταθερά υψηλά επίπεδα ιδιωτικού χρέους σε ορισμένες χώρες, τα οποία συχνά συνδυάζονται με υψηλό δημόσιο χρέος, περιορίζουν τις επενδύσεις και τις δυνατότητες αντιμετώπισης ενδεχόμενων κλυδωνισμών. Οι μειώσεις του δείκτη του χρέους προς το ΑΕΠ, συμπεριλαμβανομένου του δείκτη του δημόσιου χρέους, επωφελούνται ολοένα και περισσότερο από την υψηλότερη ονομαστική ανάπτυξη, ενώ ο δανεισμός προς τα νοικοκυριά και τις μη χρηματοοικονομικές εταιρείες σημειώνει ελαφρά αύξηση. Στα περισσότερα κράτη μέλη, η απομόχλευση υπήρξε ταχύτερη στον εταιρικό τομέα απ' ό,τι στον τομέα των νοικοκυριών. Ορισμένες χώρες με υψηλό χρέος σημειώνουν βραδύτερη πρόοδο όσον αφορά τη μείωση των υποχρεώσεών τους σε σχέση με χώρες με χαμηλό χρέος. Επιπλέον, στις περισσότερες χώρες με υψηλό χρέος, το δημόσιο χρέος άρχισε μόλις πρόσφατα να μειώνεται.

Η κατάσταση του τραπεζικού τομέα έχει βελτιωθεί σημαντικά, αλλά εξακολουθεί να αντιμετωπίζει προκλήσεις. Τα περισσότερα κράτη μέλη κατέγραψαν πρόσφατα αξιοσημείωτες βελτιώσεις όσον αφορά τους δείκτες κεφαλαίου και το απόθεμα μη

εξυπηρετούμενων δανείων εμφάνισε επίσης αισθητή μείωση[12]. Η κερδοφορία και η αποτίμηση των τραπεζών στην αγορά έχουν επίσης ανακάμψει στα περισσότερα κράτη μέλη, όπως επίσης και οι ροές πιστώσεων. Ωστόσο, σε ορισμένες χώρες, το απόθεμα μη εξυπηρετούμενων δανείων παραμένει υψηλό και περιορίζει τα περιθώρια δανειοδότησης, ενώ η χαμηλή κερδοφορία παρεμποδίζει τις προσπάθειες τροφοδότησης και την εσωτερική παραγωγή κεφαλαίων, και μειώνει τις ευκαιρίες για άντληση κεφαλαίων στην αγορά.

Οι αυξήσεις των τιμών των κατοικιών επιταχύνονται στα περισσότερα κράτη μέλη· απαιτείται παρακολούθηση των ενδεχόμενων κινδύνων υπερθέρμανσης. Οι αποτιμήσεις είναι κάτω από τα προηγούμενα ανώτατα επίπεδά τους μετά την προσαρμογή τους προς τα κάτω μετά την κρίση, αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις από τους δείκτες προκύπτει υπερτίμηση. Υπάρχουν ενδείξεις πιθανής υπερθέρμανσης και η δυναμική των τιμών επιταχύνεται σε όλο και περισσότερες χώρες, συμπεριλαμβανομένων των χωρών στις οποίες δεν διαπιστώθηκαν ανισορροπίες, όπου οι κίνδυνοι αυτοί δεν φαίνεται να αποτελούν πηγή άμεσης ανησυχίας. Επιπλέον, οι κοινωνικές επιπτώσεις της αύξησης των τιμών των κατοικιών προκαλούν ανησυχία σε ορισμένες χώρες, γεγονός που υπογραμμίζει την ανάγκη για επενδύσεις σε επαρκή κοινωνική στέγαση και άλλες μορφές στεγαστικής βοήθειας.

Η απασχόληση εξακολουθεί να επεκτείνεται με σταθερό ρυθμό στην Ευρώπη, αν και εξακολουθούν να υπάρχουν αδυναμίες σε ορισμένα κράτη μέλη. Η κατάσταση στις αγορές εργασίας εξακολούθησε να βελτιώνεται. Αν και το ποσοστό ανεργίας υποχωρεί συνολικά, παραμένει υψηλό σε ορισμένες χώρες, ιδίως όσον αφορά τους νέους και τους μακροχρόνια ανέργους. Η υποχρησιμοποίηση του εργατικού δυναμικού μειώνεται, αλλά παραμένει ευμεγέθης, ακόμη και σε χώρες με χαμηλή ανεργία. Οι μισθολογικές εξελίξεις παραμένουν συγκρατημένες στην πλειονότητα των χωρών και των τομέων. Ο κίνδυνος φτώχειας υποχωρεί, εν γένει, αν και παραμένει υψηλός σε ορισμένες χώρες.

3.2. Εφαρμογή της διαδικασίας μακροοικονομικών ανισορροπιών

Η Επιτροπή εξέτασε τις οικονομικές εξελίξεις και τα μέτρα πολιτικής που ελήφθησαν από όλες τις χώρες με ανισορροπίες ή υπερβολικές ανισορροπίες στο πλαίσιο της ειδικής παρακολούθησης. Το Συμβούλιο υποστήριξε τα συμπεράσματα των εκθέσεων ειδικής παρακολούθησης. Το πεδίο και η μορφή των εμπεριστατωμένων επισκοπήσεων και η κατηγοριοποίηση των ανισορροπιών στο πλαίσιο της διαδικασίας μακροοικονομικών ανισορροπιών παρέμειναν σταθερά.

Ο αριθμός των κρατών μελών στα οποία διαπιστώθηκαν ανισορροπίες ή υπερβολικές ανισορροπίες ακολουθεί πτωτική πορεία. Το 2017 διαπιστώθηκαν ανισορροπίες σε έξι κράτη μέλη και υπερβολικές ανισορροπίες σε έξι κράτη μέλη. Τα δώδεκα αυτά κράτη μέλη πρόκειται να αποτελέσουν αντικείμενο περαιτέρω ανάλυσης και το 2018. Στις εμπεριστατωμένες επισκοπήσεις διαπιστώθηκε ότι σε ένα κράτος μέλος δεν αντιμετωπίζει ανισορροπίες, οκτώ κράτη μέλη αντιμετωπίζουν ανισορροπίες και τρία κράτη μέλη

[12] Βλ. ανακοίνωση της Επιτροπής: Πρώτη έκθεση προόδου σχετικά με τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων στην Ευρώπη, COM(2018) 37 final. Ο συνολικός όγκος των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε ολόκληρη την ΕΕ εξακολουθεί να βρίσκεται στο επίπεδο των 950 δισ. EUR, σαφώς υψηλότερα από τα επίπεδα προ κρίσης. Εντούτοις, ακολουθεί σταθερή πτωτική τάση και το μέσο ποσοστό μη εξυπηρετούμενων δανείων μειώθηκε κατά ένα τρίτο από το 2014.

αντιμετωπίζουν υπερβολικές ανισορροπίες. Στο προσάρτημα 3 συνοψίζονται τα πορίσματα των εμπεριστατωμένων επισκοπήσεων ανά κράτος μέλος[13].

Πίνακας 1: Αποτελέσματα των εμπεριστατωμένων επισκοπήσεων για την περίοδο 2017-2018

	Αποτελέσματα των εμπεριστατωμένων επισκοπήσεων για το 2017	Αποτελέσματα των εμπεριστατωμένων επισκοπήσεων για το 2018
Απουσία ανισορροπιών	FI	SI
Ανισορροπίες	DE, IE, ES, NL, SI, SE	BG, DE, IE, ES, FR, NL, PT, SE
Υπερβολικές ανισορροπίες	BG, FR, HR, IT, PT, CY	CY, HR, IT

Σύμφωνα με τις εμπεριστατωμένες επισκοπήσεις, ο κίνδυνος ελαττώνεται σε ορισμένες χώρες, γεγονός που συνεπάγεται αναθεώρηση της αντίστοιχης κατηγοριοποίησης στο πλαίσιο της ΔΜΑ.

- Η Σλοβενία, στην οποία εντοπίστηκαν ανισορροπίες το 2017, δεν αντιμετωπίζει ανισορροπίες. Οι κίνδυνοι για τη σταθερότητα έχουν υποχωρήσει σε χαμηλότερα επίπεδα και η πρόοδος όσον αφορά την εφαρμογή των συστάσεων πολιτικής κατά τα προηγούμενα έτη υπήρξε συνολικά ικανοποιητική και συνεχίζεται επί του παρόντος.
- Η Γαλλία, στην οποία εντοπίστηκαν υπερβολικές ανισορροπίες το 2017, αντιμετωπίζει ανισορροπίες. Οι οικονομικές εξελίξεις και η ενισχυμένη δράση πολιτικής συνέβαλαν στη σταδιακή διόρθωση των υφιστάμενων προκλήσεων, με αποτέλεσμα την αναθεώρηση της κατηγοριοποίησης προς τον «μειωμένο κίνδυνο».
- Η Βουλγαρία, στην οποία εντοπίστηκαν υπερβολικές ανισορροπίες το 2017, αντιμετωπίζει ανισορροπίες, καθότι η ανάληψη δράσης πολιτικής και το ευνοϊκό μακροοικονομικό περιβάλλον μειώνουν τις ανισορροπίες, ιδίως σε εξωτερικό επίπεδο. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για να επιτευχθεί διατηρήσιμη διόρθωση των ανισορροπιών. Η Επιτροπή θα παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς τις δεσμεύσεις πολιτικής, και ιδίως το επόμενο εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων (NRP), και την εξέλιξη των ανισορροπιών στο πλαίσιο της ειδικής παρακολούθησης.
- Η Πορτογαλία, στην οποία εντοπίστηκαν υπερβολικές ανισορροπίες το 2017, αντιμετωπίζει ανισορροπίες, καθότι η ανάληψη δράσης πολιτικής και το πλαίσιο των ευνοϊκών μακροοικονομικών και δημοσιονομικών συνθηκών μειώνουν την εξισορρόπηση κινδύνων όσον αφορά το χρέος του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, καθώς και το εξωτερικό χρέος. Το ποσοστό ανεργίας, ειδικότερα, μειώθηκε σημαντικά και βρίσκεται πλέον στα προ της κρίσης επίπεδα. Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για να επιτευχθεί διατηρήσιμη διόρθωση των ανισορροπιών. Η Επιτροπή θα παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς τις δεσμεύσεις πολιτικής, και ιδίως το επόμενο εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων (NRP), και την εξέλιξη των ανισορροπιών στο πλαίσιο της ειδικής παρακολούθησης.

[13] Για την Ελλάδα, η εποπτεία των ανισορροπιών και η παρακολούθηση των διορθωτικών μέτρων πραγματοποιούνται στο πλαίσιο του προγράμματος στήριξης της σταθερότητας του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ESM).

Οι εξελίξεις είναι γενικά ευνοϊκές στις υπόλοιπες χώρες που εξετάστηκαν στις εμπεριστατωμένες επισκοπήσεις.

- Η Γερμανία, η Ιρλανδία, η Ισπανία, οι Κάτω Χώρες και η Σουηδία διαπιστώνεται ότι, όπως και το 2017, αντιμετωπίζουν ανισορροπίες. Μεταξύ των χωρών αυτών, το ευνοϊκό μακροοικονομικό περιβάλλον συμβάλλει στη μείωση των συσσωρευμένων ανισορροπιών στην Ιρλανδία και στην Ισπανία, μολονότι η πρόσφατη πρόοδος σε επίπεδο πολιτικής υπήρξε περιορισμένη και άνιση στην Ισπανία. Στις Κάτω Χώρες, οι αρχές έχουν αναλάβει ισχυρές δεσμεύσεις να αντιμετωπίσουν τις ανισορροπίες, αλλά οι δεσμεύσεις αυτές δεν έχουν ακόμη υλοποιηθεί. Η πρόοδος όσον αφορά τη διόρθωση των ανισορροπιών είναι περιορισμένη στη Γερμανία, όπου υπάρχουν ακόμη περιθώρια για ανάπτυξη των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων, αν και σημειώνουν αύξηση. Στη Σουηδία, η πρόοδος είναι επίσης περιορισμένη, παρά τις πρώτες ενδείξεις ότι η αύξηση των τιμών των κατοικιών ενδέχεται να ελαττωθεί.
- Η Κύπρος, η Κροατία και η Ιταλία διαπιστώνεται, όπως και το 2017, ότι αντιμετωπίζουν υπερβολικές ανισορροπίες. Οι ανισορροπίες μειώνονται στην Κροατία και στην Ιταλία, χάρη στη συνδυασμένη υποστήριξη μεταρρυθμίσεων, ευνοϊκών οικονομικών συνθηκών και μειωμένων κινδύνων στον τραπεζικό τομέα. Υπάρχει ωστόσο ανάγκη για πιο αποφασιστική εφαρμογή των πολιτικών, ιδίως στην Κροατία. Δεν καταγράφεται απτή βελτίωση στην Κύπρο, όπου η εφαρμογή των πολιτικών υπήρξε επίσης μάλλον περιορισμένη.

4. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ

Η σημερινή οικονομική κατάσταση αντικατοπτρίζει τα οφέλη των μεταρρυθμίσεων που πραγματοποιήθηκαν στο πρόσφατο παρελθόν και προσφέρει την ευκαιρία για την αντιμετώπιση εκκρεμών αναγκών μεταρρύθμισης. Τα οφέλη των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που πραγματοποιήθηκαν στα κράτη μέλη τα τελευταία χρόνια γίνονται αισθητά σε ολόκληρη την Ευρώπη. Ο βαθμός των οφελών αυτών —όσον αφορά τη μείωση της ανεργίας, την αύξηση των εισοδημάτων και την ανανεωμένη σύγκλιση— αποτυπώνει διαφορές στην πρόσφατη μεταρρυθμιστική δραστηριότητα. Η παροχή περαιτέρω ώθησης στη μεταρρύθμιση των οικονομιών, των δημόσιων διοικήσεων και των συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας θα συνέβαλε στη βελτίωση της ανθεκτικότητας των ευρωπαϊκών οικονομιών και κοινωνιών και στην αντιμετώπιση των μακροοικονομικών κλυδωνισμών στο μέλλον. Η προσαρμογή στις εν εξελίξει διαρθρωτικές αλλαγές θα συνέβαλε στη μείωση των αποκλίσεων παραγωγικότητας και στη βελτίωση των κοινωνικών αποτελεσμάτων. Οι μεταρρυθμίσεις θα βοηθήσουν επίσης τις οικονομίες μας να διατηρήσουν την τρέχουσα επέκταση με την εξάλειψη των περιορισμών από την πλευρά της προσφοράς. Οι παρούσες ευνοϊκές οικονομικές προοπτικές δεν πρέπει να αποτελέσουν αφορμή για εφησυχασμό.

Μπορεί να απαιτηθεί χρόνος για να γίνουν πλήρως αισθητά τα οφέλη των μεταρρυθμίσεων, αλλά η πείρα δείχνει ότι οι μεταρρυθμίσεις αποδίδουν και ότι οι σημερινές ευνοϊκές συνθήκες προσφέρουν το κατάλληλο περιβάλλον. Πολλές μεταρρυθμίσεις δεν έχουν σημαντικό χρηματικό κόστος. Η διατήρηση του βραχυπρόθεσμου οικονομικού κόστους σε χαμηλά επίπεδα και η δίκαιη κατανομή του μπορεί να ενισχύσει την αποτελεσματικότητά τους και τη δημόσια στήριξη. Αυτό απαιτεί επίσης την προσεκτική ιεράρχηση και ομαδοποίηση των μέτρων. Για παράδειγμα, ορισμένες μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας και στην αγορά προϊόντων μπορεί να έχουν βραχυπρόθεσμο κόστος σε σχέση με τα μακροπρόθεσμα οφέλη και τείνουν να αλληλοενισχύουν τον αντίκτυπό τους. Επιπλέον, μπορούν να υποστηρίζονται από μεταρρυθμίσεις που βελτιώνουν την ποιότητα και τη σύνθεση των δημόσιων οικονομικών και, σε ορισμένα κράτη μέλη, από τη χρήση των

διαθέσιμων δημοσιονομικών περιθωρίων. Γενικά, το πολιτικό κόστος της εφαρμογής μεταρρυθμίσεων τείνει να είναι χαμηλότερο σε περιόδους ευνοϊκής οικονομικής συγκυρίας. Το γεγονός αυτό είναι ένας ακόμη ισχυρός λόγος να μη χαθεί η ευκαιρία που προσφέρει η παρούσα οικονομική κατάσταση.

Οι μεταρρυθμίσεις απαιτούν κατάλληλη προετοιμασία και επαρκή διοικητική και τεχνική ικανότητα. Οι μεταρρυθμίσεις για την ενίσχυση της ικανότητας, της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας της διοίκησης αποτελούν καταλύτη των μεταρρυθμίσεων. Οι μεταρρυθμίσεις των δημόσιων διοικήσεων έχουν περιορισμένο βραχυπρόθεσμο κόστος και μπορούν να είναι αποτελεσματικές σε οποιοδήποτε σημείο του κύκλου. Μπορεί να αλληλοϋποστηρίζονται με άλλες άρτια σχεδιασμένες μεταρρυθμίσεις που αποφέρουν σημαντικά οφέλη με τη μορφή επιπτώσεων στο κλίμα εμπιστοσύνης επίσης και βραχυπρόθεσμα. Η εκτέλεση ορθών προπαρασκευαστικών εργασιών από κατάλληλα στελεχωμένες δημόσιες διοικήσεις διευκολύνει την ευαισθητοποίηση σχετικά με τα οφέλη, την εξεύρεση κοινού εδάφους μεταξύ των αποκλίνοντων συμφερόντων των ενδιαφερόμενων μερών και την έμφαση στο κοινό καλό. Η έγκαιρη υλοποίηση ορισμένων μεταρρυθμίσεων ενδέχεται να συνεπάγεται τη διαμόρφωση των κατάλληλων νομικών και τεχνικών (π.χ. ΤΠ) προϋποθέσεων. Απαιτείται ο καθορισμός εφικτών και μετρήσιμων στόχων ως προς τις μεταρρυθμίσεις, καθώς και η παρακολούθηση και ανακοίνωση των σχετικών αποτελεσμάτων. Το Πρόγραμμα Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων της Επιτροπής παρέχει τεχνική υποστήριξη στα κράτη μέλη για τη διαμόρφωση κατάλληλης βάσης για επιτυχείς μεταρρυθμίσεις (βλ. τμήμα 2).

Η συμμετοχή των εθνικών ενδιαφερόμενων φορέων, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών εταίρων, είναι καίριας σημασίας για επιτυχείς και βιώσιμες μεταρρυθμίσεις. Η προσήλωση των ενδιαφερόμενων μερών στις μεταρρυθμίσεις βελτιώνει τις προοπτικές υλοποίησής τους και συντελεί στην επίτευξη των κατάλληλων αποτελεσμάτων, επίσης και από άποψη δικαιοσύνης. Μολονότι υπάρχει περιθώριο για περαιτέρω ενέργειες, τα κράτη μέλη έχουν λάβει μέτρα για να βελτιωθεί η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στον σχεδιασμό και την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων. Η Εσθονία, η Λετονία, η Λιθουανία και η Σλοβακία χρησιμοποίησαν στήριξη από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο για να ενισχυθεί η ικανότητα των κοινωνικών εταίρων να συμβάλουν στον σχεδιασμό των βασικών μεταρρυθμίσεων. Η γαλλική κυβέρνηση κάλεσε τους κοινωνικούς εταίρους να διαπραγματευθούν τη μεταρρύθμιση του συστήματος ασφάλισης ανεργίας. Οι Ιταλοί κοινωνικοί εταίροι υπέγραψαν νέα συμφωνία για την αντιπροσωπευτικότητα των συνδικαλιστικών οργανώσεων. Στη Δανία, εφαρμόζεται τριμερής συμφωνία για την εκπαίδευση και την κατάρτιση ενηλίκων με στόχο την αναβάθμιση των δεξιοτήτων. Στην Πορτογαλία, σε συνέχεια της δημοσίευσης μιας Πράσινης Βίβλου για τις εργασιακές σχέσεις, η κυβέρνηση άρχισε συζητήσεις με τους κοινωνικούς εταίρους σχετικά με μέτρα για την αντιμετώπιση του κατακερματισμού της αγοράς εργασίας. Στις Κάτω Χώρες, οι κοινωνικοί εταίροι εμπλέκονται στενά στη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος. Ορισμένα κράτη μέλη εμπλέκουν και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών στον σχεδιασμό των μεταρρυθμίσεων.

4.1 Υπεύθυνες δημοσιονομικές πολιτικές, αποτελεσματική και δίκαιη φορολογία, χρηματοπιστωτική σταθερότητα

Σε όλη την ΕΕ, τα δημόσια ελλείμματα και το δημόσιο χρέος εξακολουθούν να μειώνονται, κυρίως χάρη στην επιτάχυνση της ανάπτυξης και τα χαμηλά επιτόκια. Στο πλαίσιο μιας περαιτέρω ενισχυμένης οικονομικής προοπτικής, η Επιτροπή αναμένει περαιτέρω βελτίωση του ονομαστικού δημοσιονομικού ισοζυγίου στην ΕΕ, με επακόλουθες

μειώσεις του δείκτη του χρέους προς το ΑΕΠ σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη κατά τα προσεχή έτη. Το σημερινό ευνοϊκό οικονομικό περιβάλλον παρέχει τη δυνατότητα να δημιουργηθούν τα απαραίτητα δημοσιονομικά αποθέματα για να ενισχυθεί η ανθεκτικότητα στους κλυδωνισμούς.

Η δημοσιονομική διακυβέρνηση έχει βελτιωθεί σε ορισμένα κράτη μέλη· οι συνεχιζόμενες βελτιώσεις θα βοηθήσουν ώστε τα δημόσια οικονομικά να καταστούν πιο βιώσιμα και προβλέψιμα. Η Βουλγαρία τροποποίησε πρόσφατα τον οικείο νόμο για τα δημόσια οικονομικά, με σκοπό να επιτύχει πλήρη συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις της ΕΕ. Στην Τσεχική Δημοκρατία, η δημοσιονομική διακυβέρνηση ενισχύθηκε σημαντικά με νέο νόμο περί δημοσιονομικής ευθύνης. Η Λιθουανία βελτίωσε την εφαρμογή των κανόνων της περί εθνικών δαπανών, καθώς και τη λογοδοσία για την επίτευξη δημοσιονομικών στόχων. Η Μάλτα εισάγει τη λογιστική σε δεδουλευμένη βάση σε όλες τις κρατικές υπηρεσίες. Όλα τα κράτη μέλη διαθέτουν ανεξάρτητα δημοσιονομικά συμβούλια, εκτός από την Πολωνία και την Τσεχική Δημοκρατία, εν αναμονή της κοινοβουλευτικής έγκρισης των μελών στην τελευταία αυτή χώρα. Ωστόσο, υφίστανται ακόμη ορισμένες προκλήσεις για την εθνική δημοσιονομική διακυβέρνηση. Θα ήταν δυνατό να ενισχυθεί η οικονομική αυτονομία των ανεξάρτητων δημοσιονομικών αρχών σε ορισμένα κράτη μέλη. Στα κράτη μέλη με ομοσπονδιακές συνταγματικές δομές χρειάζεται καλύτερος συντονισμός του δημοσιονομικού σχεδιασμού σε όλα τα επίπεδα της δημόσιας διοίκησης.

Οι αυστηρά εφαρμοζόμενες επανεξετάσεις των δαπανών συμβάλλουν στο να δαπανώνται αποδοτικότερα τα χρήματα των φορολογουμένων. Έχουν τη δυνατότητα να βελτιώσουν τα αποτελέσματα της δημόσιας πολιτικής και την κατανομή της δημόσιας χρηματοδότησης στις πολιτικές προτεραιότητες, με παράλληλη άσκηση υπεύθυνης δημοσιονομικής πολιτικής. Σε πολλά κράτη μέλη βρίσκονται σε εξέλιξη επανεξετάσεις των δαπανών[14]. Για παράδειγμα, η Ισπανία ανέθεσε στην AIReF, την ανεξάρτητη δημοσιονομική αρχή της, να προβεί σε επανεξέταση σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης. Δρομολογούνται επίσης ορισμένες πρωτοβουλίες εκτός της ζώνης του ευρώ, για παράδειγμα στη Βουλγαρία, όπου βρίσκεται σε εξέλιξη επανεξέταση των δαπανών η οποία επικεντρώνεται στις δαπάνες συντήρησης και προσωπικού σε διάφορα υπουργεία και δήμους.

Πρέπει να διαφυλαχθούν τόσο οι δημόσιες όσο και οι ιδιωτικές επενδύσεις για να ενισχυθεί το αναπτυξιακό δυναμικό της ζώνης του ευρώ. Στην περίπτωση των δημόσιων δαπανών, ο στόχος αυτός είναι δυνατό να επιτευχθεί με σωστή δημοσιονομική σύνθεση και βελτίωση της ποιότητας των δημόσιων οικονομικών. Ορισμένα κράτη μέλη έχουν εγκρίνει πολυετή σχέδια για την τόνωση των δαπανών για δημόσιες επενδύσεις. Η Γαλλία ενέκρινε «Μείζον επενδυτικό σχέδιο 2018-2022» («Grand plan d'investissement 2018-2022»), με σκοπό να προετοιμάσει την οικονομία για τις μελλοντικές προκλήσεις. Η Ιρλανδία ανέπτυξε περαιτέρω το οικείο «Σχέδιο επενδύσεων κεφαλαίου 2018-2021» («Capital Investment Plan for 2018-2021»), με σκοπό να αντιμετωπίσει τα σημεία συμφόρησης στις υποδομές που έχουν προκύψει από τη μείωση των δημόσιων επενδύσεων, στον απόηχο της κρίσης, σε τομείς όπως η στέγαση, οι υποδομές μεταφορών και ύδρευσης. Η Γερμανία σημείωσε πρόοδο στην αντιμετώπιση των περιορισμών δυναμικότητας και προγραμματισμού για τις επενδύσεις σε υποδομές, σε συγκεκριμένους τομείς, όπως οι μεταφορές. Θα πρέπει να συνεχιστούν οι προσπάθειες για κινητοποίηση ιδιωτικών επενδύσεων, μεταξύ άλλων, μέσω συμπράξεων δημόσιου-ιδιωτικού τομέα.

[14] Πηγή: σημείωμα της Επιτροπής, του Ιουνίου 2017, προς την Ευρωομάδα με βάση έρευνα στη ζώνη του ευρώ, http://www.consilium.europa.eu/media/23582/eg-15-june-2017_note-on-spending-reviews.pdf

Χρειάζονται μεταρρυθμίσεις στους τομείς της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και των συντάξεων για να διατηρηθεί η βιωσιμότητα, η προσβασιμότητα και η ποιότητα των αντίστοιχων συστημάτων, με παράλληλη διασφάλιση της επάρκειας. Με την ταχύτερη αύξηση των πληθυσμιακών ομάδων άνω των 60 ετών και την τεχνολογική πρόοδο στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και οι συντάξεις συγκαταλέγονται μεταξύ των μεγαλύτερων και ταχύτερα μεγεθυνόμενων τομέων των δημόσιων δαπανών. Οι άτυπες πληρωμές για την παροχή διαφοροποιημένης περίθαλψης και την πρόσβαση στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη εξακολουθούν να αποτελούν πρόβλημα σε ορισμένα κράτη μέλη και έχουν σημαντικές αρνητικές συνέπειες για την καθολική πρόσβαση στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και τη βιωσιμότητα της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Τα περισσότερα κράτη μέλη έχουν λάβει μέτρα στον τομέα των συντάξεων και της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης κατά τα τελευταία έτη, ωστόσο η πρόοδος από έτος σε έτος φαίνεται μάλλον περιορισμένη. Πιο πρόσφατα, η Σλοβακία άρχισε να βελτιώνει την οικονομική αποδοτικότητα του συστήματος ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, μεταξύ άλλων με την υλοποίηση του έργου αξιοποίησης των πόρων, το οποίο φαίνεται να έχει προκαλέσει ορισμένες θετικές, απτές μεταβολές με αποτέλεσμα την εξοικονόμηση πόρων. Η Δανία θέσπισε νέα κίνητρα αυτοεξαίρεσης από το καθεστώς πρόωρης συνταξιοδότησης προκειμένου να αναβάλλεται η συνταξιοδότηση, ενώ και η Λιθουανία και η Πορτογαλία προέβησαν σε μεταρρυθμίσεις για να περιορίσουν τις αρνητικές επιπτώσεις ορισμένων πτυχών των συνταξιοδοτικών συστημάτων τους στη μακροπρόθεσμη δημοσιονομική βιωσιμότητα. Αυτές οι καλές πρακτικές πρέπει να ακολουθούνται ευρύτερα για τη διατήρηση της βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών και, κατά συνέπεια, τη διασφάλιση της ιατροφαρμακευτικής και συνταξιοδοτικής κάλυψης των πολιτών, καθώς και προς το συμφέρον της δίκαιας κατανομής των βαρών μεταξύ των γενεών.

Τα δίκαια και ευνοϊκά προς την ανάπτυξη φορολογικά συστήματα μπορούν να συμβάλουν στη στήριξη των ιδιωτικών επενδύσεων και στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, να προωθήσουν την απασχόληση, να μειώσουν τις ανισότητες και να συμβάλουν σε μια περιβαλλοντικά ανθεκτική οικονομία. Το Βέλγιο εφαρμόζει σταδιακά την ελάφρυνση της φορολόγησης της εργασίας. Στη Γαλλία, η πίστωση φόρου για την απασχόληση και την ανταγωνιστικότητα πρόκειται να μετατραπεί σε μόνιμες μειώσεις των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης των εργοδοτών και να συνοδευτεί από περαιτέρω μείωση για τους χαμηλότερους μισθούς. Η Λετονία και η Ουγγαρία έχουν μειώσει ελαφρώς τη σχετικά υψηλή φορολογική επιβάρυνση των ατόμων με χαμηλό εισόδημα. Στη Σουηδία, λαμβάνονται φορολογικά μέτρα για τη στήριξη μιας περισσότερο πράσινης και βιώσιμης οικονομίας.

Ο επιθετικός φορολογικός σχεδιασμός συνεπάγεται σημαντικές απώλειες για τους ευρωπαίους φορολογούμενους· η μεταφορά στο εθνικό δίκαιο της νομοθεσίας της ΕΕ θα συμβάλει στον περιορισμό τέτοιων πρακτικών. Οι απώλειες εσόδων από μετατόπιση κερδών μόνο εντός της ΕΕ εκτιμώνται μεταξύ 50 και 70 δισ. EUR. Ο επιθετικός φορολογικός σχεδιασμός στρεβλώνει τους όρους ανταγωνισμού μεταξύ των εταιρειών και εκτρέπει με αθέμιτο τρόπο πόρους από τους στόχους των κυβερνήσεων για τις δαπάνες. Οι καταχρηστικές φορολογικές πρακτικές είναι δυνατό να περιοριστούν με ενίσχυση της εθνικής φορολογικής νομοθεσίας, αύξηση της διαφάνειας και συνεργασία μεταξύ κυβερνήσεων. Το Βέλγιο, η Κύπρος, η Μάλτα και οι Κάτω Χώρες τροποποιούν πτυχές των φορολογικών συστημάτων τους οι οποίες έχουν διευκολύνει τον επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό. Στην Ιρλανδία, οι συστάσεις ανεξάρτητης επανεξέτασης του κώδικα φορολογίας εταιρειών έχουν υποβληθεί σε δημόσια διαβούλευση. Έως το τέλος του 2018, τα κράτη μέλη πρέπει να μεταφέρουν στο εθνικό δίκαιο τις διατάξεις της οδηγίας κατά της φοροαποφυγής (ATAD).

Τα μέτρα που λαμβάνονται για την ενίσχυση του τραπεζικού τομέα και την αντιμετώπιση των υψηλών επιπέδων μη εξυπηρετούμενων δανείων αποδίδουν καρπούς και πρέπει να ενταθούν περαιτέρω. Τον Ιούλιο του 2017, το Συμβούλιο συμφώνησε σχετικά με σχέδιο δράσης της ΕΕ για τη μείωση της σώρευσης μη εξυπηρετούμενων δανείων στον τραπεζικό τομέα και την αποτροπή της εμφάνισής τους στο μέλλον[15]. Οι δράσεις σχετικά με την τραπεζική εποπτεία, τη μεταρρύθμιση των πλαισίων αφερεγγυότητας και είσπραξης οφειλών, την ανάπτυξη δευτερογενών αγορών για επισφαλή στοιχεία ενεργητικού και την αναδιάρθρωση του τραπεζικού κλάδου πρέπει να συνεχιστούν σθεναρά, ώστε να βελτιωθεί η κερδοφορία των τραπεζών, η μετάδοση της νομισματικής πολιτικής και η χρηματοδότηση της οικονομικής δραστηριότητας. Οι προσπάθειες της Ιταλίας, στις οποίες περιλαμβάνεται πρόγραμμα τιτλοποίησης μη εξυπηρετούμενων δανείων, φαίνεται να έχουν αποτέλεσμα. Η Τράπεζα της Σλοβενίας εξέδωσε δέσμη εργαλείων για την αποτροπή, τον εντοπισμό και τη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Η Ιρλανδία και η Κροατία προώθησαν επίσης την εξυγίανση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, μεταξύ άλλων με τροποποιήσεις των φορολογικών κανόνων. Ωστόσο, το επίπεδο των μη εξυπηρετούμενων δανείων παραμένει υψηλό σε ορισμένα κράτη μέλη και συμπιέζει την κερδοφορία ειδικότερα των μικρότερων τραπεζών.

4.2 Ανθεκτικές και χωρίς αποκλεισμούς αγορές εργασίας, εκπαιδευτικά συστήματα και κοινωνικές πολιτικές

Μολονότι το ποσοστό απασχόλησης στην Ευρώπη είναι πλέον υψηλότερο από ποτέ και η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός έχουν αρχίσει να μειώνονται, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές προκλήσεις. Η ανεργία και ο αριθμός των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας παραμένουν σε πολύ υψηλά επίπεδα, πράγμα που αντικατοπτρίζει το γεγονός ότι η ανάκαμψη δεν έχει ακόμη επιτευχθεί σε όλα τα τμήματα της κοινωνίας και της οικονομίας. Εκτός του ότι πρέπει να αντισταθμίσουν τα βάρη του παρελθόντος, οι αγορές εργασίας και τα κοινωνικά και εκπαιδευτικά συστήματα πρέπει να προσαρμοστούν για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης και της τεχνολογικής προόδου.

Τα βιώσιμα και χωρίς αποκλεισμούς συστήματα κοινωνικής προστασίας έχουν κεντρική σημασία για τον μετριασμό των επιπτώσεων των οικονομικών κλυδωνισμών. Σύμφωνα με τις αρχές του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, όλοι οι εργαζόμενοι θα πρέπει να έχουν πρόσβαση στην κοινωνική προστασία, ανεξάρτητα από το είδος και τη διάρκεια της σχέσης εργασίας τους. Ωστόσο, η αυξανόμενη κινητικότητα του εργατικού δυναμικού και οι νέες μορφές απασχόλησης αποτελούν τάσεις που δεν συνδυάζονται εύκολα με συστήματα κοινωνικής προστασίας. Η Δανία, η Γαλλία, η Ιταλία, η Πολωνία και η Πορτογαλία ξεκίνησαν μεταρρυθμίσεις σε αυτόν τον τομέα, όπως η επέκταση της κάλυψης των κοινωνικών δικαιωμάτων και των επιδομάτων ανεργίας σε εργαζόμενους με άτυπες μορφές απασχόλησης και αυτοαπασχολούμενους. Στην Πορτογαλία, οι μεταρρυθμίσεις αυτές περιλαμβάνουν σχέδια για να ενισχυθεί η ενεργοποίηση της ικανότητας των αποδεκτών, για παράδειγμα με τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των υπηρεσιών απασχόλησης και των κοινωνικών υπηρεσιών. Το Βέλγιο έχει λάβει μέτρα παροχής πρόσθετης στήριξης για τη συγκέντρωση συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων των αυτοαπασχολούμενων ατόμων και μείωσης του ορίου εισφορών κοινωνικής ασφάλισης για τους αυτοαπασχολούμενους κατά την έναρξη των δραστηριοτήτων τους. Στη Σουηδία, πέραν της υποχρεωτικής ασφάλισης ανεργίας, οι

[15] Βλ. συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με το σχέδιο δράσης για την αντιμετώπιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων στην Ευρώπη της 11.7.2017, και ανακοίνωση της Επιτροπής: «Πρώτη έκθεση προόδου σχετικά με τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων στην Ευρώπη», COM(2018) 37 final.

αυτοαπασχολούμενοι μπορούν να επιλέξουν πρόσθετη κάλυψη με κρατική επιδότηση. Η Γαλλία ανακοίνωσε μεταρρύθμιση του συστήματος παροχών ανεργίας για να ενθαρρυνθούν οι εταιρείες να χρησιμοποιούν πιο μακρόχρονες συμβάσεις εργασίας.

Πλαίσιο 1: Βιώσιμα, επαρκή και αποτελεσματικά δίχτυα κοινωνικής ασφάλειας στην Ευρώπη

Στον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, αρκετές αρχές, ιδίως οι αρχές 12 και 14[16], υπογραμμίζουν τη σημασία επαρκούς κοινωνικής προστασίας. Η επαρκής κοινωνική προστασία, συμπεριλαμβανομένων των συντάξεων γήρατος, της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, των επιδομάτων ανεργίας και της κοινωνικής βοήθειας, είναι ζωτικής σημασίας για τον μετριασμό των δυσχερειών τις οποίες υφίστανται τα άτομα και οι οικογένειές τους όταν βρίσκονται αντιμέτωποι με απώλειες θέσεων εργασίας ή άλλα εμπόδια. Αυτή η κοινωνική προστασία είναι ιδιαίτερα σημαντική σε έναν κόσμο με ραγδαίους μετασχηματισμούς λόγω της γήρανσης, της τεχνολογίας και της παγκοσμιοποίησης, ώστε να στηρίζονται τα άτομα κατά τη διάρκεια επαγγελματικών μεταβάσεων, καθώς και να βοηθούνται για να αξιοποιούν πλήρως τις δυνατότητες και να αντιμετωπίζουν τις προκλήσεις που δημιουργεί η ταχέως μεταβαλλόμενη οικονομία. Σε ευρύτερη κλίμακα, η επαρκής και αποτελεσματική κοινωνική προστασία είναι ουσιώδους σημασίας για μια ακμάζουσα οικονομία και εύρυθμα λειτουργούσες αγορές εργασίας που δημιουργούν ποιοτικές θέσεις απασχόλησης και βιώσιμη ανάπτυξη. Η μακροπρόθεσμη δημοσιονομική βιωσιμότητα των συστημάτων κοινωνικής προστασίας μπορεί να διασφαλιστεί μόνον αν ο εγγενής στην κοινωνική προστασία επιμερισμός των κινδύνων διαδοθεί ευρέως.

Πολλά κράτη μέλη εκσυγχρονίζουν τα συστήματα κοινωνικής προστασίας τους, μέσω της βελτίωσης της κάλυψης και της επάρκειας των παροχών και των υπηρεσιών, ιδίως για τους εργαζόμενους σε άτυπες μορφές απασχόλησης, και της ενεργού ενθάρρυνσης της συμμετοχής στην αγορά εργασίας. Αρκετά κράτη μέλη, όπως η Ιταλία, η Δανία, η Λετονία, η Πορτογαλία και η Γαλλία, επέκτειναν πέρυσι την κάλυψη κοινωνικής προστασίας για τους αυτοαπασχολούμενους. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν επίσης μέτρα για να στηρίξουν πιο ενεργά τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας, εστιάζοντας συχνά σε συγκεκριμένες ομάδες. Η Σλοβακία υλοποιεί φιλόδοξο σχέδιο δράσης για τη στήριξη των μακροχρόνια ανέργων ώστε να παρέχονται εξατομικευμένες υπηρεσίες. Στην Ισπανία, δημιουργήθηκε δίκτυο κοινωνικής ένταξης ως μέσο συντονισμού μεταξύ κοινωνικών υπηρεσιών και υπηρεσιών απασχόλησης.

Ωστόσο, χρειάζεται γενικά πιο συνολική και συνεκτική προσέγγιση για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που είναι κοινές για τα κράτη μέλη. Η σημαντική δημιουργία θέσεων εργασίας των τελευταίων ετών έχει ήδη βοηθήσει. Μολονότι η κατοχή θέσης εργασίας παραμένει η καλύτερη ασφάλιση έναντι της φτώχειας, σχεδόν το 10 % των εργαζομένων κατατάσσονται ως «φτωχοί εργαζόμενοι». Μάλιστα, το ποσοστό αυτό αυξάνεται ελαφρά στο πλαίσιο των μεταβαλλόμενων αγορών εργασίας.

[16] Κάθε άνθρωπος που δεν διαθέτει επαρκείς πόρους έχει δικαίωμα σε επαρκείς παροχές ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος οι οποίες διασφαλίζουν αξιοπρεπή διαβίωση σε όλα τα στάδια της ζωής, και αποτελεσματική πρόσβαση στα αναγκαία αγαθά και υπηρεσίες. Για όσους μπορούν να εργαστούν, οι παροχές ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος θα πρέπει να συνδυάζονται με κίνητρα για (επαν)ένταξη στην αγορά εργασίας.

Τέλος, το βάθος και η διάρκεια της φτώχειας αυξάνεται σε ορισμένα κράτη μέλη, γεγονός που υποδεικνύει κενά στον σχεδιασμό και την υλοποίηση της κοινωνικής προστασίας. Για παράδειγμα, η Ιταλία δημιούργησε, τον Μάρτιο του 2017, καθεστώς στήριξης καθολικού ελάχιστου εισοδήματος και διατέθηκαν διαρθρωτικά περαιτέρω πόροι με τον νόμο για τον προϋπολογισμό του 2018. Η Πορτογαλία προέβη σε σημαντικές αλλαγές του καθεστώτος διασφάλισης ελάχιστου εισοδήματος για να ενισχύσει την ικανότητά της να ενσωματώνει και να προστατεύει άτομα που ζουν σε συνθήκες φτώχειας, χωρίς διακρίσεις ως προς την εθνικότητα. Ωστόσο, μολονότι η κοινωνική βοήθεια είναι απαραίτητη ώστε να εξασφαλίζεται ότι κάθε άνθρωπος που δεν διαθέτει επαρκείς πόρους μπορεί να ζήσει μια αξιοπρεπή ζωή, αυτό θα πρέπει να αποτελεί έσχατη λύση, με σκοπό να παρέχονται στα άτομα δυνατότητες και στήριξη για να επιστρέψουν με ενεργό ρόλο στην κοινωνία. Η βελτίωση του σχεδιασμού των συστημάτων φορολογίας και παροχών, η προώθηση των ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση και κατάρτιση, η εξασφάλιση της πρόσβασης σε ποιοτικές κοινωνικές υπηρεσίες και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, καθώς και η προώθηση της ισότητας των φύλων, μπορούν να συμβάλουν στη μείωση των ανισοτήτων και της φτώχειας, καθώς και της κληροδότησής τους από γενιά σε γενιά.

Η ανάδυση νέων μορφών εργασίας καθιστά αναγκαία την προσαρμογή των θεσμών της αγοράς εργασίας. Οι ανάγκες για ευελιξία με σκοπό την προσαρμογή στη μεταβαλλόμενη ζήτηση εργασίας πρέπει να εξισορροπούνται με την ανάγκη των εργαζομένων και των οικογενειών τους για ασφάλεια, ώστε να αποφεύγεται ο κατακερματισμός της αγοράς εργασίας. Για παράδειγμα, η Λιθουανία θέσπισε συνολική μεταρρύθμιση του εργατικού της κώδικα, με στόχο τον εξορθολογισμό των κανόνων για την καταγγελία της σύμβασης απασχόλησης, με παράλληλη μείωση της μέγιστης διάρκειας των συμβάσεων ορισμένου χρόνου, αύξηση των επιδομάτων ανεργίας και ενθάρρυνση των συλλογικών διαπραγματεύσεων.

Η δημογραφική γήρανση συνεπάγεται μείωση της προσφοράς εργασίας, με αποτέλεσμα να ασκείται πίεση στον ενεργό πληθυσμό προκειμένου να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα και η επάρκεια των συνταξιοδοτικών συστημάτων. Κατά τα προσεχή έτη, μεγάλες ομάδες πληθυσμού πρόκειται να συνταξιοδοτηθούν. Από την άποψη αυτή, η ενίσχυση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας και της παραγωγικότητας είναι ζωτικής σημασίας. Υπάρχουν σημαντικά περιθώρια αύξησης του ποσοστού απασχόλησης των γυναικών, των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας, των εργαζομένων χαμηλής εξειδίκευσης, των ατόμων με αναπηρία και των ατόμων που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών. Πρέπει να διευκολυνθεί η απασχόληση των ατόμων που ανήκουν σε αυτές τις ομάδες, μεταξύ άλλων, με μείωση των αντικινήτρων για εργασία, παροχή εξατομικευμένης εκπαίδευσης και κατάρτισης, παροχή δυνατότητας για ευέλικτες ρυθμίσεις του χρόνου εργασίας και διασφάλιση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή και ποιοτική ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, παιδική φροντίδα και άλλες υπηρεσίες φροντίδας. Μέτρα για την προώθηση ευέλικτων ρυθμίσεων του χρόνου εργασίας ή την πρόσβαση σε υπηρεσίες φροντίδας έχουν λάβει, μεταξύ άλλων, η Τσεχική Δημοκρατία, το Λουξεμβούργο, η Ρουμανία και η Σλοβακία. Η Γερμανία και η Αυστρία προωθούν την παράταση του εργασιακού βίου παρέχοντας δυνατότητα για ευέλικτες μεταβάσεις των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας στη συνταξιοδότηση. Ορισμένες χώρες έλαβαν μέτρα για την προώθηση της ένταξης στην αγορά εργασίας των ατόμων που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών, μεταξύ άλλων, η Γερμανία, η Δανία, η Φινλανδία και η Σουηδία.

Οι εργαζόμενοι θα πρέπει να προσαρμόζουν τις δεξιότητές τους στις ανάγκες της αγοράς εργασίας καθόλη τη διάρκεια του εργασιακού βίου τους. Οι βασικές δεξιότητες των νέων Ευρωπαίων αποδυναμώνονται σε αρκετά κράτη μέλη, ενώ η πρόσβαση στην εκπαίδευση

είναι συχνά άνιση. Τα εκπαιδευτικά συστήματα πρέπει να εκσυγχρονιστούν περαιτέρω και να καταστούν περισσότερο ανοιχτά σε μειονεκτούσες ομάδες, με σκοπό να παρέχεται στα άτομα η δυνατότητα να γίνουν ενεργοί πολίτες και να αξιοποιήσουν στο έπακρο τον εργασιακό τους βίο, ενώ πρέπει και να εναρμονιστούν με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Πρέπει να καταβληθούν ευρείες προσπάθειες για αναβάθμιση των εκπαιδευτικών συστημάτων σε όλα τα στάδια, προκειμένου να παρέχονται προοπτικές τόσο για τους νέους όσο και για τους μεγαλύτερους σε ηλικία. Μαζί με τη συνεχή αναβάθμιση δεξιοτήτων και την επανεκπαίδευση, οι προοπτικές αυτές θα αποτρέψουν την εμφάνιση ελλείψεων και αναντιστοιχιών δεξιοτήτων που πλήττουν ιδίως τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. Ορισμένα κράτη μέλη άρχισαν να αντιμετωπίζουν την πρόκληση. Στην Ιρλανδία, οι δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση επανέρχονται στα προ κρίσης επίπεδα και το εκπαιδευτικό σύστημα ενισχύεται. Στη Δανία, πραγματοποιούνται ευρείες εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις με σκοπό τη βελτίωση των σχολικών αποτελεσμάτων και την ανύψωση των ακαδημαϊκών προτύπων. Η Κροατία εφαρμόζει πιλοτικό πρόγραμμα για τον ψηφιακό μετασχηματισμό των σχολείων. Η Πορτογαλία θέσπισε πρόσφατα, πέρα από προηγούμενα μέτρα που ελήφθησαν κατά το παρελθόν, πρόγραμμα για ενίσχυση των δεξιοτήτων και προσόντων του ενήλικου πληθυσμού.

Πλαίσιο 2: Ενίσχυση της θέσης των εργαζομένων μέσω της βελτίωσης των δεξιοτήτων στην Ευρώπη

Στον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, αρκετές αρχές, ιδίως η αρχή 1[17], υπογραμμίζουν τη σημασία της πρόσβασης στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και τη διά βίου μάθηση. Η Ευρώπη εξαρτάται σε κρίσιμο βαθμό από τις δεξιότητες του εργατικού δυναμικού της. Η εκπαίδευση και η κατάρτιση αποτελούν κινητήριους μοχλούς για την ανάπτυξη, την απασχόληση και την ανθεκτικότητα. Η Ευρώπη βρίσκεται σε καλό δρόμο για την επίτευξη των στόχων του 2020 όσον αφορά τόσο την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου όσο και το μορφωτικό επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ τα κράτη μέλη λαμβάνουν μέτρα για τον εκσυγχρονισμό των οικείων συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με σκοπό να αντιμετωπιστεί η ανεπάρκεια σε βασικές δεξιότητες, να βελτιωθεί η συνάφεια της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, καθώς και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, με την αγορά εργασίας, να επεκταθεί και να βελτιωθεί η ποιότητα των περιόδων μαθητείας, και να πιστοποιούνται οι δεξιότητες που αποκτώνται εκτός του επίσημου συστήματος. Σύμφωνα με τη σύσταση του Συμβουλίου όσον αφορά τις Διαδρομές Αναβάθμισης των Δεξιοτήτων, τα κράτη μέλη αναμένεται να προσδιορίσουν κατάλληλα μέτρα έως τα μέσα του 2018· η Επιτροπή προτείνει να προσδιοριστούν τα μέτρα στο πλαίσιο των Εθνικών Προγραμμάτων Μεταρρυθμίσεων, τα οποία αναμένονται φέτος την άνοιξη, και θα προβεί σε απολογισμό στο πλαίσιο των υφισταμένων διαδικασιών υποβολής εκθέσεων[18].

Ωστόσο, εξακολουθούν να υφίστανται πολλές προκλήσεις. Οι εργοδότες δυσκολεύονται να βρουν άτομα με τις κατάλληλες δεξιότητες. Τα άτομα με χαμηλό επίπεδο δεξιοτήτων ή προσόντων αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο της ανεργίας, της φτώχειας, της υποβαθμισμένης υγείας, του κοινωνικού αποκλεισμού και της χαμηλότερης δημοκρατικής συμμετοχής. Μόνο οι μισοί από αυτούς εργάζονται, σε σύγκριση με το 80 % όσων διαθέτουν υψηλά προσόντα, γεγονός που επιβαρύνει την προσφορά εργασίας και την παραγωγικότητα. Το μειονεκτικό κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο παραμένει ο πλέον σημαντικός παράγοντας που σχετίζεται με τη χαμηλή μαθητική επίδοση. Οι τεχνολογικές αλλαγές και η δημογραφική γήρανση καθιστούν αναγκαίες τις επενδύσεις σε προγράμματα επανεκπαίδευσης και αναβάθμισης των δεξιοτήτων, αλλά μόνον ένας στους δέκα ενήλικες αξιοποιεί ευκαιρίες μάθησης, ενώ πολλοί δεν αναπτύσσουν τις αναγκαίες δεξιότητες για να επωφεληθούν από τον ψηφιακό μετασχηματισμό. Για αυτόν τον λόγο η πρώτη αρχή του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων προωθεί την πρόσβαση σε υψηλής ποιότητας εκπαίδευση και κατάρτιση με προοπτική δια βίου μάθησης προκειμένου να επιτραπεί στα άτομα να συμμετέχουν πλήρως στην κοινωνία.

[17] Κάθε άνθρωπος έχει δικαίωμα σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση, κατάρτιση και διά βίου μάθηση προκειμένου να διατηρήσει και να αποκτήσει δεξιότητες που θα του επιτρέψουν να συμμετέχει πλήρως στην κοινωνία και να διαχειρίζεται με επιτυχία τις αλλαγές στην αγορά εργασίας.

[18] Σύσταση του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 2016, όσον αφορά τις Διαδρομές Αναβάθμισης των Δεξιοτήτων: Νέες Ευκαιρίες για Ενηλίκους (ΕΕ C 484 της 24.12.2016).

Η πλήρης υλοποίηση του νέου θεματολογίου δεξιοτήτων, που εγκρίθηκε το 2016, έχει καθοριστική σημασία για την εφαρμογή αυτής της αρχής. Οι δέκα δράσεις του θεματολογίου αντιμετωπίζουν τις κύριες προκλήσεις, με την προώθηση της απόκτησης βασικών δεξιοτήτων από ενήλικες με χαμηλά προσόντα (η πρωτοβουλία «Διαδρομές Αναβάθμισης των Δεξιοτήτων»), την τόνωση των επενδύσεων στις ψηφιακές δεξιότητες (εθνικοί συνασπισμοί για τις ψηφιακές δεξιότητες και την απασχόληση), τη μείωση της αναντιστοιχίας μεταξύ των δεξιοτήτων που διδάσκονται και των δεξιοτήτων που χρειάζεται ο κλάδος των υπηρεσιών και η μεταποιητική βιομηχανία (σχέδιο στρατηγικής για την τομεακή συνεργασία όσον αφορά τις δεξιότητες), τη βελτίωση της διαφάνειας των δεξιοτήτων και των προσόντων (το ευρωπαϊκό πλαίσιο επαγγελματικών προσόντων, Europass), τον εκσυγχρονισμό της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης με παράλληλη αύξηση της ελκυστικότητάς της και την αντιμετώπιση της αποδημίας επιστημόνων σε ολόκληρη την ΕΕ, καθώς και την προώθηση βασικών ικανοτήτων των ευρωπαίων πολιτών. Η Επιτροπή θα συνεχίσει το 2018 τη συνεργασία με τον ΟΟΣΑ για τη στήριξη των στρατηγικών όσον αφορά τις δεξιότητες στα αντίστοιχα κράτη μέλη, αλλά και σε σχέση με διάφορες δράσεις που επικεντρώνονται στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, με γνώμονα συγκεκριμένες ανάγκες της αγοράς εργασίας. Τον Νοέμβριο του 2017, η Επιτροπή προσδιόρισε την προοπτική ενός Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης, στον οποίο η ενισχυμένη διασυνοριακή συνεργασία και η βελτιωμένη κινητικότητα θα συνδράμουν στη βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας και της μάθησης, προωθώντας τις δεξιότητες των νέων ατόμων και καθιστώντας τα άτομα αυτά περισσότερο απασχολήσιμα. Η Επιτροπή παρουσίασε επίσης σχέδιο δράσης για την ψηφιακή εκπαίδευση, στις 17 Ιανουαρίου 2018.

4.3 Ποιοτικές επενδύσεις, ενισχυμένη παραγωγικότητα, ανταγωνιστικότητα

Οι επενδύσεις ανακάμπτουν, χάρη στις ευνοϊκές συνθήκες χρηματοδότησης και το θετικότερο οικονομικό κλίμα, το οποίο οφείλεται εν μέρει στην άρση των εμποδίων για τις επενδύσεις. Οι συνθήκες για τις επενδύσεις έχουν βελτιωθεί προσφάτως, με την αβεβαιότητα να μειώνεται, με τις πιέσεις απομόχλευσης των εταιρειών να υποχωρούν, με υποστηρικτικές συνθήκες χρηματοδότησης και με βελτιωμένες προοπτικές για τη συνολική ζήτηση. Ταυτόχρονα, οι συνολικές επενδύσεις και ιδίως οι δημόσιες επενδύσεις εξακολουθούν να αντιστοιχούν σε σχετικά χαμηλό ποσοστό του ΑΕΠ. Οι επενδύσεις σε άυλα στοιχεία ενεργητικού αυξάνονται, ξεκινώντας από χαμηλά επίπεδα.

Εξετάζεται η άρση διαρθρωτικών εμποδίων για τις επενδύσεις, σύμφωνα με το Επενδυτικό Σχέδιο για την Ευρώπη. Με τον «τρίτο πυλώνα» του Επενδυτικού Σχεδίου προωθείται η άρση των εμποδίων για τις επενδύσεις και η βελτίωση της κανονιστικής προβλεψιμότητας, προκειμένου η Ευρώπη να εξακολουθήσει να είναι ελκυστική για επενδύσεις. Η ενίσχυση των μεταρρυθμίσεων στην αγορά προϊόντων και των μεταρρυθμίσεων για την τόνωση της καινοτομίας είναι ζωτικής σημασίας για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών οικονομιών. Το υψηλό κόστος του κανονιστικού και διοικητικού φόρτου, μολονότι έχει προσφάτως μειωθεί, περιορίζει το επιχειρηματικό περιβάλλον. Στις θεσμικές αδυναμίες που πρέπει να αντιμετωπιστούν περιλαμβάνονται οι ανεπάρκειες της δημόσιας διοίκησης, ο κανονιστικός φόρτος, η διαφθορά, καθώς και οι προκλήσεις για το κράτος δικαίου και την αποτελεσματικότητα του συστήματος απονομής δικαιοσύνης. Ο ανταγωνισμός στον κλάδο των υπηρεσιών συνεχίζει να βελτιώνεται, καθιστώντας δυνατή την αξιοποίηση των οφελών της ψηφιοποίησης, την αύξηση της απόδοσης των αξιακών αλυσίδων, τη βελτίωση των επιλογών και τη μείωση των τιμών. Ειδικότερα, η Φινλανδία σημείωσε σημαντική πρόοδο όσον αφορά τη βελτίωση του

κανονιστικού πλαισίου και τη μείωση του διοικητικού φόρτου για να βελτιωθεί περαιτέρω ο ανταγωνισμός στον κλάδο των υπηρεσιών, καθώς και πρόοδο όσον αφορά το πλαίσιο που διέπει τους παρόχους υπηρεσιών της συνεργατικής οικονομίας. Στη Σλοβακία έχει εγκριθεί, και πρέπει να εφαρμοστεί έως το 2019, δέσμη μέτρων για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και την τόνωση των επενδύσεων, ενώ η Γαλλία ανέλαβε δράση, με τη σειρά της, μειώνοντας την υψηλή φορολογική επιβάρυνση για τις επιχειρήσεις.

Οι αδυναμίες της διοικητικής ικανότητας εντείνουν τις ανεπάρκειες του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Το πλαίσιο για τις δημόσιες συμβάσεις βελτιώνεται στην Ισπανία, την Ουγγαρία και τη Ρουμανία. Η Πορτογαλία έλαβε μέτρα για να βελτιώσει τη λειτουργία και την αποδοτικότητα των διαδικασιών αφερεγγυότητας και των φορολογικών διαδικασιών. Η Κύπρος και η Τσεχική Δημοκρατία σημειώνουν πρόοδο στην ανάπτυξη υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, ενώ η Σλοβενία καθιέρωσε τους κανόνες που αναμένεται να επιταχύνουν τη διαδικασία υποβολής αιτήσεων έγκρισης κατασκευής και να ενισχύσουν την ασφάλεια δικαίου για τους επενδυτές, παρέχοντας έτσι περισσότερα κίνητρα για επενδύσεις.

Η διαφθορά εξακολουθεί να αποτελεί εμπόδιο για την ανάπτυξη σε ορισμένα μέρη της Ευρώπης, επειδή προκαλεί αβεβαιότητα στις επιχειρήσεις, επιβραδύνει τις διοικητικές διαδικασίες και επιβάλλει πρόσθετο κόστος στην κοινωνία και την οικονομία. Το 37 % των επιχειρήσεων σε όλη την ΕΕ αναφέρει τη διαφθορά ως πρόβλημα κατά την άσκηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, με το πρόβλημα να είναι ιδιαίτερα οξυμένο σε ορισμένα κράτη μέλη[19]. Σε εθνικό επίπεδο, έχουν ληφθεί ορισμένα μέτρα για την αντιμετώπιση των προκλήσεων αυτών. Η Ιταλία κατέβαλε προσπάθειες για να βελτιώσει τη δημόσια διοίκησή της και θέσπισε σημαντική νομοθεσία για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Και η Ισπανία σημείωσε επίσης πρόοδο στην εφαρμογή του πλαισίου για τη διαφάνεια και την καταπολέμηση της διαφθοράς. Στη Λιθουανία και την Ιταλία θεσπίστηκε νέα νομοθεσία για την προστασία των μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος, ενώ το ζήτημα είναι υπό εξέταση σε αρκετά κράτη μέλη.

Η πρόσβαση στη χρηματοδότηση, ιδίως για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, βελτιώνεται σταδιακά σε ολόκληρη την Ευρώπη. Η χρηματοδότηση από άλλες πηγές πλην των τραπεζών διαδραματίζει σημαντικό ρόλο για τις νεοφυείς επιχειρήσεις και την ανάπτυξη των επιτυχημένων επιχειρήσεων. Η χρηματοδότηση μέσω επιχειρηματικού κεφαλαίου και η χρηματοδότηση για ανάπτυξη βρίσκονται ακόμη μόνο στο στάδιο ανάδυσης σε μικρότερες χώρες ή ακόμη και εκτός των χρηματοοικονομικών κέντρων σε μεγαλύτερες χώρες. Οι δράσεις που ανέλαβε η Πορτογαλία για να βελτιώσει την πρόσβαση σε κεφάλαιο, όπως η εισαγωγή νέων χρηματοπιστωτικών μηχανισμών, αποτελούν καλό παράδειγμα στήριξης για τέτοιες προσπάθειες. Κατά τον ίδιο τρόπο, η Σλοβενία προσφέρει νέα χρηματοδοτικά μέτρα στις ΜΜΕ για να βελτιωθεί η πρόσβασή τους σε εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης. Η Κύπρος εφαρμόζει το σχέδιο δράσης για την ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένου του πλαισίου για την προσέλκυση και τη διευκόλυνση επενδύσεων μεγάλης κλίμακας.

Θα πρέπει να ακολουθούνται τα θετικά παραδείγματα για να στηριχθεί η αύξηση της παραγωγικότητας. Σε όλα τα κράτη μέλη λαμβάνονται ενθαρρυντικά μέτρα ως απόκριση σε προκλήσεις ειδικές, τουλάχιστον σε ορισμένο βαθμό, ανά χώρα. Το Λουξεμβούργο ενίσχυσε τη διαφοροποίηση της οικονομίας του, μεταξύ άλλων και με την άρση των εμποδίων για τις

[19] Όλα τα κράτη μέλη υπόκεινται σε συνεχή αξιολόγηση του πλαισίου γενικής πολιτικής τους και των προσπαθειών τους για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Η Επιτροπή έχει αναλύσει τις βασικές προκλήσεις στις ανά χώρα εκθέσεις για αρκετά κράτη μέλη, όπου υπάρχουν ιδιαίτερα σημαντικοί κίνδυνοι και κενά που λειτουργούν ως εμπόδια για τις επενδύσεις, την αποδοτική κατανομή των πόρων, τις οικονομικές επιδόσεις και την ανάπτυξη.

επενδύσεις και την καινοτομία. Στο Βέλγιο, πραγματοποιούνται πολυάριθμες δραστηριότητες για την τόνωση των επενδύσεων στο κεφάλαιο της γνώσης, ιδίως με μέτρα για την αύξηση της αξιοποίησης των ψηφιακών τεχνολογιών και της διάδοσης της καινοτομίας. Η Ισπανία έλαβε τα πρώτα μέτρα για να βελτιώσει τη διακυβέρνηση του συστήματος έρευνας και καινοτομίας της. Η Δανία θέσπισε πρόγραμμα για την αύξηση της παραγωγικότητας και τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, ενώ η Πολωνία και η Λετονία εισήγαγαν φορολογικές ελαφρύνσεις για να ενθαρρύνουν τις επενδύσεις. Στη Γερμανία, η ψηφιοποίηση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων υποστηρίζεται από δίκτυο κέντρων δεξιοτήτων, ενώ «ψηφιακοί κόμβοι» διευκολύνουν τη συνεργασία ανάμεσα σε νεοφυείς επιχειρήσεις, ΜΜΕ, βιομηχανία, πανεπιστήμια και διοίκηση. Για να υποστηρίξει το οικοσύστημα των νεοφυών επιχειρήσεων η εσθονική κυβέρνηση θέσπισε νέο πρόγραμμα θεωρήσεων για επιχειρηματίες εκτός ΕΕ που επιθυμούν να ιδρύσουν τη νεοφυή τους επιχείρηση στη χώρα. Στις Κάτω Χώρες, λαμβάνονται ορισμένα μέτρα για την τόνωση της ανάκαμψης της κυκλικής οικονομίας, μεταξύ άλλων, μέσω δημόσιων συμβάσεων.

5. ΕΠΟΜΕΝΑ ΒΗΜΑΤΑ

Με το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο παρέχεται η δυνατότητα συνεχούς διαλόγου μεταξύ της Επιτροπής, των κρατών μελών, των κοινωνικών εταίρων και των ενδιαφερόμενων μερών σε όλα τα επίπεδα, καθόλο το έτος. Οι ανά χώρα εκθέσεις που δημοσιεύονται σήμερα βασίζονται σε διεξοδική επικοινωνία με τις κυβερνήσεις, τις εθνικές αρχές και τα ενδιαφερόμενα μέρη, τόσο σε τεχνικό όσο και σε πολιτικό επίπεδο, μεταξύ άλλων, και σε διμερείς συναντήσεις υψηλού επιπέδου τον Δεκέμβριο του 2017. Τα ευρήματά τους θα παρουσιαστούν στα γραφεία αντιπροσωπείας της Επιτροπής στις πρωτεύουσες των κρατών μελών, ενώ θα τους δοθεί επίσης και συνέχεια σε διμερείς συναντήσεις. Οι αντιπρόεδροι και τα μέλη της Επιτροπής θα επισκεφθούν τα κράτη μέλη για να μάθουν τις απόψεις των κοινωνικών εταίρων, των κοινοβουλίων, των κυβερνήσεων και άλλων ενδιαφερόμενων μερών σχετικά με την ανάλυση στις εκθέσεις ανά χώρα. Η Επιτροπή θα συζητήσει με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τα συνοπτικά ευρήματα των εκθέσεων ανά χώρα.

Ως επόμενο βήμα, τα κράτη μέλη, έχοντας υπόψη τις προκλήσεις που εντοπίστηκαν, θα παρουσιάσουν τις οικονομικές και κοινωνικές τους προτεραιότητες στα εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεών τους έως τα μέσα Απριλίου. Για να εξασφαλιστεί κατάλληλη και βιώσιμη απόκριση στις προκλήσεις, η Επιτροπή προτείνει να σχεδιαστούν αυτά τα προγράμματα με την υποστήριξη όλων των βασικών ενδιαφερόμενων μερών, όπως οι κοινωνικοί εταίροι, οι περιφερειακές και τοπικές αρχές και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, κατά περίπτωση.

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ 1 – ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΩΝ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΩΝ ΑΝΙΣΟΡΡΟΠΙΩΝ

	Διαδικασία μακροοικονομικών ανισορροπιών (ΔΜΑ)[20]	**Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΜΔΣ: μεσοπρόθεσμος δημοσιονομικός στόχος / ΔΥΕ: διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος)**	**Παρατηρήσεις**
AT		Προληπτικό σκέλος Δεν έχει ακόμη επιτευχθεί ο ΜΔΣ· υπόκειται σε κανόνα για το χρέος[21]	
BE		Προληπτικό σκέλος Δεν έχει ακόμη επιτευχθεί ο ΜΔΣ· υπόκειται σε κανόνα για το χρέος	
BG	Ανισορροπίες	Προληπτικό σκέλος Υπερκάλυψη ΜΔΣ	
CY	Υπερβολικές ανισορροπίες	Προληπτικό σκέλος Επίτευξη ΜΔΣ· υπόκειται σε μεταβατικό κανόνα για το χρέος	
CZ		Προληπτικό σκέλος Υπερκάλυψη ΜΔΣ	
DE	Ανισορροπίες	Προληπτικό σκέλος Υπερκάλυψη ΜΔΣ· υπόκειται σε κανόνα για το χρέος	
DK		Προληπτικό σκέλος Επίτευξη ΜΔΣ·	
EE		Προληπτικό σκέλος Δεν έχει ακόμη επιτευχθεί ο ΜΔΣ	
EL			Υπόκειται σε ειδικό πρόγραμμα χρηματοδοτικής συνδρομής
IE	Ανισορροπίες	Προληπτικό σκέλος Επίτευξη ΜΔΣ· υπόκειται σε μεταβατικό κανόνα για το χρέος	
ES	Ανισορροπίες	Διορθωτικό σκέλος Υπερβολικό έλλειμμα, προθεσμία διόρθωσης: 2018	
FR	Ανισορροπίες	Διορθωτικό σκέλος	

[20] Τόσο η κατηγορία «ανισορροπίες» όσο και ή κατηγορία «υπερβολικές ανισορροπίες» απαιτούν ειδική παρακολούθηση που διαφέρει ανάλογα με τη σοβαρότητα των προκλήσεων.

[21] Κανόνας για το χρέος: αν η τιμή αναφοράς του 60 % για τον δείκτη χρέους προς το ΑΕΠ δεν τηρείται, το οικείο κράτος μέλος θα τεθεί στη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος, αφού ληφθούν υπόψη όλοι οι σχετικοί παράγοντες και ο αντίκτυπος του οικονομικού κύκλου, εάν η διαφορά μεταξύ του δείκτη του χρέους του και της τιμής αναφοράς του 60 % δεν μειώνεται κατά το 1/20ό ετησίως (κατά μέσο όρο σε μια περίοδο τριών ετών). Μεταβατικός κανόνας για το χρέος: σε κάθε κράτος μέλος που υπόκειται στη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος χορηγείται τριετής περίοδος μετά τη διόρθωση του υπερβολικού ελλείμματος για να συμμορφωθεί με τον κανόνα για το χρέος. Το γεγονός αυτό δεν σημαίνει ότι ο κανόνας για το χρέος δεν εφαρμόζεται καθόλου κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής, δεδομένου ότι τα κράτη μέλη θα πρέπει να σημειώσουν επαρκή πρόοδο προς την κατεύθυνση της συμμόρφωσης κατά τη διάρκεια αυτής της μεταβατικής περιόδου. Μια αρνητική αξιολόγηση της προόδου που έχει σημειωθεί προς την κατεύθυνση της συμμόρφωσης με την τιμή αναφοράς για το χρέος κατά τη μεταβατική περίοδο θα μπορούσε να οδηγήσει στην κίνηση διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος.

		Υπερβολικό έλλειμμα, προθεσμία διόρθωσης: 2017 Δεν έχει ακόμη επιτευχθεί ο ΜΔΣ· υπόκειται σε μεταβατικό κανόνα για το χρέος[22]	
HR	Υπερβολικές ανισορροπίες	Προληπτικό σκέλος Δεν έχει ακόμη επιτευχθεί ο ΜΔΣ· υπόκειται σε κανόνα για το χρέος	
HU		Προληπτικό σκέλος Δεν έχει ακόμη επιτευχθεί ο ΜΔΣ· υπόκειται σε κανόνα για το χρέος	
IT	Υπερβολικές ανισορροπίες	Προληπτικό σκέλος Δεν έχει ακόμη επιτευχθεί ο ΜΔΣ· υπόκειται σε κανόνα για το χρέος	
LT		Προληπτικό σκέλος Επίτευξη ΜΔΣ	
LU		Προληπτικό σκέλος Υπερκάλυψη ΜΔΣ	
LV		Προληπτικό σκέλος Δεν έχει ακόμη επιτευχθεί ο ΜΔΣ	
MT		Προληπτικό σκέλος Επίτευξη ΜΔΣ	
NL	Ανισορροπίες	Προληπτικό σκέλος Υπερκάλυψη ΜΔΣ	
PL		Προληπτικό σκέλος Δεν έχει ακόμη επιτευχθεί ο ΜΔΣ	
PT	Ανισορροπίες	Προληπτικό σκέλος Δεν έχει ακόμη επιτευχθεί ο ΜΔΣ· υπόκειται σε μεταβατικό κανόνα για το χρέος	
SI		Προληπτικό σκέλος Δεν έχει ακόμη επιτευχθεί ο ΜΔΣ· υπόκειται σε μεταβατικό κανόνα για το χρέος	
SE	Ανισορροπίες	Προληπτικό σκέλος Υπερκάλυψη ΜΔΣ	
SK		Προληπτικό σκέλος Δεν έχει ακόμη επιτευχθεί ο ΜΔΣ	
RO		Προληπτικό σκέλος Υπόκειται σε διαδικασία σημαντικής απόκλισης	
FI		Προληπτικό σκέλος Δεν έχει ακόμη επιτευχθεί ο ΜΔΣ· υπόκειται σε κανόνα για το χρέος	

[22] Εξαρτάται από την κατάργηση της απόφασης ΔΥΕ με βάση τα επικυρωμένα απολογιστικά δημοσιονομικά στοιχεία για το 2017.

UK		Προληπτικό σκέλος Δεν έχει ακόμη επιτευχθεί ο ΜΔΣ· υπόκειται σε μεταβατικό κανόνα για το χρέος	

(*) Οι συστάσεις στο πλαίσιο του «διπτύχου» (κανονισμός αριθ. 473/2013) σχετικά με τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για να εξασφαλιστεί η έγκαιρη διόρθωση του υπερβολικού δημόσιου ελλείμματος αφορούν μόνον τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ.

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ 2 – ΠΡΟΟΔΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ «ΕΥΡΩΠΗ 2020»

Στόχοι της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για την ΕΕ	**Στοιχεία του 2010**	**Τελευταία διαθέσιμα στοιχεία**	**Το 2020, με βάση τις πρόσφατες τάσεις**
1. Αύξηση του ποσοστού απασχόλησης του πληθυσμού ηλικίας 20-64 ετών σε τουλάχιστον 75 %	68,6 %	72,3 % (3ο τρίμηνο 2017)	Στόχος που αναμένεται να υλοποιηθεί
2. Αύξηση των συνδυασμένων δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων στην Ε&Α σε 3 % του ΑΕΠ	1,93 %	2,03 % (2016)	Στόχος που δεν αναμένεται να υλοποιηθεί
3α. Μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά τουλάχιστον 20 % σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990	Μείωση 14 %	Μείωση 23 % (2016)	Στόχος που αναμένεται να υλοποιηθεί
3β. Αύξηση στο 20 % του μεριδίου της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στην τελική κατανάλωση ενέργειας	12,5 %	17,04 (2016)	Στόχος που αναμένεται να υλοποιηθεί
3γ. Επιδίωξη του στόχου του 20 % για την ενεργειακή απόδοση	5,7 % (για την κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας)	16,0 % (2016) (για την κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας)	Στόχος που αναμένεται να υλοποιηθεί
4α. Μείωση του ποσοστού πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου σε λιγότερο από 10 %	13,9 %	10,7 % (2016)	Στόχος που αναμένεται να υλοποιηθεί
4β. Αύξηση του ποσοστού του πληθυσμού ηλικίας 30-34 ετών που έχει ολοκληρώσει τριτοβάθμια εκπαίδευση σε τουλάχιστον 40 %	33,8 %	39,1 % (2016)	Στόχος που αναμένεται να υλοποιηθεί
5. Έξοδος τουλάχιστον 20 εκατομμυρίων ανθρώπων από τον κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού	Αύξηση κατά 0,5 εκατομμύρια (σε σύγκριση με το έτος βάσης 2008)	Αύξηση κατά 1 εκατομμύριο (σε σύγκριση με το έτος βάσης 2008)	Στόχος που δεν αναμένεται να υλοποιηθεί

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ 3 – ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΜΠΕΡΙΣΤΑΤΩΜΕΝΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΕΩΝ ΑΝΑ ΚΡΑΤΟΣ ΜΕΛΟΣ

Η **Βουλγαρία** αντιμετωπίζει ανισορροπίες. Οι ευπάθειες του χρηματοπιστωτικού τομέα συνδυάζονται με υψηλό χρέος και μη εξυπηρετούμενα δάνεια στον εταιρικό τομέα, σε συνθήκες ανεπαρκούς προσαρμογής της αγοράς εργασίας. Εν τω μεταξύ, η καθαρή εξωτερική θέση έχει βελτιωθεί, κυρίως λόγω του πλεονάσματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Οι αρχές έχουν σημειώσει πρόοδο όσον αφορά την εφαρμογή των συστάσεων που τους απευθύνθηκαν μετά τον έλεγχο της ποιότητας των στοιχείων ενεργητικού και την επανεξέταση του ισολογισμού, αλλά τα χρόνια προβλήματα που συνδέονται με την αδύναμη διακυβέρνηση, την ποιότητα των στοιχείων ενεργητικού και την εποπτεία δεν έχουν ακόμη αντιμετωπιστεί πλήρως. Η ισχυρή ανάπτυξη έχει στηρίξει τη συνεχή απομόχλευση στον ιδιωτικό τομέα και περαιτέρω μειώσεις στα ποσοστά μη εξυπηρετούμενων δανείων, αλλά τα αποθέματα μη εξυπηρετούμενων δανείων στον εταιρικό τομέα παραμένουν υψηλά. Η βελτίωση της αγοράς εργασίας συνεχίστηκε παρά τα επίμονα διαρθρωτικά ζητήματα, όπως το υψηλό ποσοστό των νέων εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης ή κατάρτισης, καθώς και ελλείψεις και αναντιστοιχίες του εργατικού δυναμικού. Έχουν ληφθεί ορισμένα μέτρα για την αντιμετώπιση των κύριων πηγών ανισορροπίας, αλλά απαιτείται περαιτέρω πρόοδος για να αντιμετωπιστούν οι εναπομένουσες ευπάθειες του χρηματοπιστωτικού τομέα, μεταξύ άλλων, με την περαιτέρω βελτίωση της τραπεζικής και μη τραπεζικής εποπτείας, τη διαχείριση των στοιχείων ενεργητικού που αποτιμώνται δύσκολα και της εποπτείας σε επίπεδο ομίλου, καθώς και την ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης του πλαισίου αφερεγγυότητας.

Η **Κροατία** αντιμετωπίζει υπερβολικές ανισορροπίες. Οι ευπάθειες συνδέονται με τα υψηλά επίπεδα δημόσιου, ιδιωτικού και εξωτερικού χρέους, σε μεγάλο βαθμό εκφρασμένου σε ξένο νόμισμα στο σύνολό του, σε συνθήκες χαμηλής δυνητικής ανάπτυξης. Ωστόσο, η ισχυρή ανάπτυξη, που υπερβαίνει τις εκτιμήσεις για τη δυνητική ανάπτυξη, συμβάλλει στον περιορισμό των συσσωρευμένων ανισορροπιών: οι δείκτες δημόσιου, ιδιωτικού και εξωτερικού χρέους μειώνονται με ταχύ ρυθμό. Η αρνητική καθαρή εξωτερική θέση παραμένει μεγάλη, αλλά βελτιώνεται λόγω πλεονάσματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Η ισχυρή ανάπτυξη στήριξε την περαιτέρω μείωση του χρέους, ενώ ο ρυθμός απομόχλευσης αναμένεται να επιβραδυνθεί, καθώς οι πιστωτικές ροές προς νοικοκυριά και επιχειρήσεις εμφανίζουν θετικό πρόσημο. Το δημόσιο χρέος κορυφώθηκε το 2014 και επί του παρόντος βρίσκεται σε πτωτική πορεία, ωθούμενη τόσο από την ισχυρή αύξηση του ΑΕΠ όσο και από τη μείωση του ονομαστικού ελλείμματος. Η κερδοφορία του τραπεζικού τομέα αυξάνεται όλο και περισσότερο, ενώ το απόθεμα μη εξυπηρετούμενων δανείων συνεχίζει να μειώνεται. Ωστόσο, το άνοιγμα επιχειρήσεων και νοικοκυριών σε ξένο νόμισμα (κυρίως σε ευρώ) εξακολουθεί να αποτελεί πηγή ευπάθειας. Μολονότι το οικονομικό περιβάλλον βελτιώνεται, ελάχιστη πρόοδος έχει σημειωθεί όσον αφορά την έγκριση μέτρων πολιτικής με σκοπό την αντιμετώπιση μακροοικονομικών ανισορροπιών, μεταξύ άλλων, με τη βελτίωση του αναπτυξιακού δυναμικού, που παραμένει χαμηλό.

Η **Κύπρος** αντιμετωπίζει υπερβολικές ανισορροπίες. Ο χρηματοπιστωτικός τομέας επιβαρύνεται με πολύ υψηλό ποσοστό μη εξυπηρετούμενων δανείων, ενώ η οικονομία επιβαρύνεται με υψηλά επίπεδα ιδιωτικού, δημόσιου και εξωτερικού χρέους, σε συνθήκες σχετικά υψηλής ακόμη, αν και μειούμενης, ανεργίας και ασθενούς δυνητικής ανάπτυξης. Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών εξακολουθεί να είναι αρνητικό και να διευρύνεται και δεν επαρκεί για να διασφαλίσει τη βιώσιμη εξέλιξη της μεγάλης συσσώρευσης των καθαρών εξωτερικών υποχρεώσεων. Το χρέος του ιδιωτικού τομέα μειώνεται με αργούς μόνο ρυθμούς, ενώ οι πιστωτικές ροές προς τον ιδιωτικό τομέα αυξάνονται, παρά τα πολύ υψηλά επίπεδα ιδιωτικού χρέους. Οι προσπάθειες των τραπεζών για αναδιάρθρωση δανείων, η ισχυρή κυκλική ανάκαμψη της οικονομίας και η υλοποίηση προηγούμενων μεταρρυθμίσεων

κατέστησαν δυνατή τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, το απόθεμα των οποίων παραμένει, ωστόσο, πολύ υψηλό. Η πλημμελής εκτέλεση των συμβάσεων, οι ανεπάρκειες του δικαστικού συστήματος, οι καθυστερήσεις στην εφαρμογή της νομοθεσίας για τις εκποιήσεις και την αφερεγγυότητα, καθώς και η ελλιπής πειθαρχία στην αποπληρωμή, παρεμποδίζουν την απομόχλευση του ιδιωτικού τομέα και τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Η μείωση του δημόσιου χρέους επιταχύνθηκε με συνετό δημοσιονομικό προσανατολισμό και ενεργή πολιτική διαχείρισης του χρέους. Χρειάζεται ανανεωμένη δυναμική μεταρρυθμίσεων, ιδίως για να βοηθηθεί η μείωση του δημόσιου χρέους, να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα, να επιταχυνθεί η μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και να βελτιωθεί η δυνητική ανάπτυξη.

Η **Γαλλία** αντιμετωπίζει ανισορροπίες. Οι ευπάθειες απορρέουν από το υψηλό δημόσιο χρέος και τη χαμηλή δυναμική της ανταγωνιστικότητας σε συνθήκες χαμηλής αύξησης της παραγωγικότητας, οι οποίες έχουν διασυνοριακό αντίκτυπο. Η μέτρια αύξηση των μισθών στηρίζει συνεχιζόμενες βελτιώσεις της ανταγωνιστικότητας κόστους. Ωστόσο, η υποτονική αύξηση της παραγωγικότητας έχει αντίθετη επίδραση. Η περιορισμένη ανταπόκριση της αγοράς εργασίας στις μεταβαλλόμενες συνθήκες ζήτησης και προσφοράς, καθώς και ορισμένα στοιχεία του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, εξακολουθούν να επηρεάζουν αρνητικά την ανταγωνιστικότητα που δεν συνδέεται με το κόστος. Ο δείκτης του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ αυξήθηκε περαιτέρω το 2017, αλλά προβλέπεται να σταθεροποιηθεί το 2018 και το 2019. Συνεπώς, οι προηγούμενες αρνητικές τάσεις έχουν μειωθεί, οι οικονομικές συνθήκες βελτιώνονται και η δυναμική των μεταρρυθμιστικών προσπαθειών αυξάνεται. Δράσεις πολιτικής που ανακοινώθηκαν και αναλήφθηκαν πρόσφατα μπορούν να αποφέρουν τόσο εγχώρια όσο και διασυνοριακά θετικά αποτελέσματα σε μεσοπρόθεσμη βάση. Έχει σημειωθεί πρόοδος σε πολλά μέτωπα, μεταξύ άλλων, στις αγορές εργασίας και τη φορολογία, ενώ μένουν ακόμη να υλοποιηθούν πρωτοβουλίες που έχουν ανακοινωθεί για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, των συστημάτων παροχών ανεργίας και συνταξιοδότησης. Απαιτείται περαιτέρω ανάληψη δράσης για να διασφαλιστεί καλύτερη πρόσβαση στην αγορά εργασίας για τους αναζητούντες εργασία, να απλουστευθεί το φορολογικό σύστημα και να επανεξεταστούν οι κρατικές δαπάνες ώστε να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών και να ενισχυθεί το αναπτυξιακό δυναμικό.

Η **Γερμανία** αντιμετωπίζει ανισορροπίες. Το σταθερά υψηλό πλεόνασμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών έχει διασυνοριακό αντίκτυπο και αντανακλά το υποτονικό επίπεδο των επενδύσεων σε σχέση με την αποταμίευση τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα. Το πλεόνασμα, το οποίο σε μεγάλο βαθμό είναι με τρίτες χώρες, έχει περιοριστεί ελαφρώς από το 2016 και αναμένεται να μειωθεί σταδιακά λόγω ανάκαμψης της εσωτερικής ζήτησης κατά τα επόμενα έτη, ενώ παράλληλα θα παραμείνει σε ιστορικά υψηλά επίπεδα κατά την περίοδο που καλύπτουν οι προβλέψεις. Μολονότι επί του παρόντος σημειώνεται μετατόπιση προς την ανάπτυξη με βάση την εγχώρια ζήτηση, τόσο η κατανάλωση όσο και οι επενδύσεις παραμένουν συγκρατημένες ως ποσοστό του ΑΕΠ, παρά τις ευνοϊκές κυκλικές και χρηματοδοτικές συνθήκες και τις ανάγκες επενδύσεων σε υποδομές, για τις οποίες υπάρχουν δημοσιονομικά περιθώρια. Αν και έχουν ληφθεί ορισμένα μέτρα για την ενίσχυση των δημόσιων επενδύσεων, οι προσπάθειες αυτές δεν έχουν ακόμη οδηγήσει σε βιώσιμη ανοδική τάση των δημόσιων επενδύσεων ως ποσοστού του ΑΕΠ. Επίσης περιορισμένη υπήρξε και η πρόοδος που σημειώθηκε όσον αφορά την εφαρμογή των συστάσεων σε άλλους τομείς.

Η **Ιρλανδία** αντιμετωπίζει ανισορροπίες. Το υψηλό δημόσιο και ιδιωτικό χρέος, καθώς και οι υψηλές καθαρές εξωτερικές υποχρεώσεις, συνιστούν ευπάθειες. Ωστόσο, οι βελτιώσεις που πραγματοποιήθηκαν ήταν σημαντικές. Η έντονη αύξηση της παραγωγικότητας κατά τα

προηγούμενα έτη είχε ως αποτέλεσμα τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και την επίτευξη θετικού ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, με συνέπεια την ταχεία μείωση του υψηλού αποθέματος καθαρών εξωτερικών υποχρεώσεων. Η ισχυρή οικονομική ανάπτυξη εξακολουθεί να στηρίζει την απομόχλευση στον ιδιωτικό τομέα, αλλά το ιδιωτικό χρέος παραμένει υψηλό, μολονότι η έντονη επίδραση των δραστηριοτήτων των πολυεθνικών επιχειρήσεων θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την αξιολόγηση του εταιρικού χρέους, ενώ το χρέος των νοικοκυριών συνάδει, κατά τα φαινόμενα, σε γενικές γραμμές με τα θεμελιώδη μεγέθη. Το δημόσιο χρέος προβλέπεται να συνεχίσει την καθοδική του πορεία και το έλλειμμα πλησιάζει σε ισοσκελισμένο επίπεδο. Οι τιμές των κατοικιών αυξάνονται με ταχείς ρυθμούς, μολονότι από ενδεχομένως υποτιμημένα επίπεδα, ενισχύοντας έτσι επίσης τα οικονομικά των νοικοκυριών. Οι τράπεζες έχουν ανακεφαλαιοποιηθεί επαρκώς και η κερδοφορία τους βελτιώνεται σταδιακά. Το απόθεμα ΜΕΔ, παρόλο που διατηρείται σε υψηλά επίπεδα, συνεχίζει να μειώνεται. Έχει αναληφθεί δράση πολιτικής για την αντιμετώπιση αυτών των ευπαθειών, αλλά για ορισμένα μέτρα θα απαιτηθεί χρόνος έως να επιτευχθούν τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

Η **Ιταλία** αντιμετωπίζει υπερβολικές ανισορροπίες. Το υψηλό δημόσιο χρέος και η παρατεταμένη υποτονική δυναμική της παραγωγικότητας συνεπάγονται κινδύνους για το μέλλον, με διασυνοριακό αντίκτυπο, σε συνθήκες ακόμη υψηλού επιπέδου μη εξυπηρετούμενων δανείων και ανεργίας. Ο δείκτης του δημόσιου χρέους αναμένεται να σταθεροποιηθεί, αλλά δεν έχει ακόμη μπει σε σταθερά πτωτική τροχιά, λόγω της επιδείνωσης του διαρθρωτικού πρωτογενούς ισοζυγίου. Η εξωτερική ανταγωνιστικότητα βελτιώθηκε, αλλά η χαμηλή αύξηση της παραγωγικότητας, η οποία συνδέεται με διαρθρωτικά εμπόδια που εξακολουθούν να παρεμποδίζουν την αποδοτική κατανομή των συντελεστών παραγωγής στην οικονομία, η επιτάχυνση της αύξησης του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος και το γενικό περιβάλλον χαμηλού πληθωρισμού δυσχεραίνουν την αντιστροφή προηγούμενων σημαντικών απωλειών ανταγωνιστικότητας. Οι πιέσεις της αγοράς στον τραπεζικό τομέα έχουν μειωθεί, ως αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων μέτρων, της στήριξης από την κυβέρνηση για την κεφαλαιοποίηση ορισμένων προβληματικών τραπεζών. Το απόθεμα μη εξυπηρετούμενων δανείων άρχισε να μειώνεται μόλις πρόσφατα και εξακολουθεί να επιδρά αρνητικά στις κεφαλαιακές ανάγκες, τα κέρδη και τις δανειοδοτικές πολιτικές των τραπεζών. Η δυναμική των μεταρρυθμίσεων έχει κάπως επιβραδυνθεί, ωστόσο έχει σημειωθεί ορισμένη πρόοδος όσον αφορά την εφαρμογή των συστάσεων. Αρκετά μέτρα είναι υπό επεξεργασία, ιδίως στους τομείς της αγοράς εργασίας και των κοινωνικών πολιτικών, της δικαιοσύνης και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

Οι **Κάτω Χώρες** αντιμετωπίζουν ανισορροπίες. Το υψηλό ιδιωτικό χρέος και το μεγάλο πλεόνασμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών συνιστούν πηγές ανισορροπιών, με διασυνοριακό αντίκτυπο. Το μεγάλο πλεόνασμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, το οποίο αντικατοπτρίζει κυρίως τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της οικονομίας και το πλαίσιο πολιτικής σχετικά με τις μη χρηματοοικονομικές εταιρείες και εν μέρει εξηγείται από πιέσεις απομόχλευσης, έχει πρόσφατα αυξηθεί, αλλά προβλέπεται να μειωθεί κάπως. Ο δείκτης ιδιωτικού χρέους προς το ΑΕΠ μειώνεται σταδιακά μόνο τα τελευταία έτη, στηριζόμενος από την οικονομική ανάπτυξη. Ταυτόχρονα, το ονομαστικό χρέος των νοικοκυριών αυξάνεται ξανά, καθώς η συνεχιζόμενη ανάκαμψη της αγοράς κατοικίας αυξάνει το ονομαστικό ενυπόθηκο χρέος. Προσφάτως ανακοινωθείσες μεταρρυθμίσεις, όπως η επιτάχυνση της μείωσης της έκπτωσης φόρου για τους τόκους ενυπόθηκων δανείων και των δημοσιονομικών κινήτρων αναμένεται να συμβάλουν στη στήριξη της συνολικής ζήτησης.

Η **Πορτογαλία** αντιμετωπίζει ανισορροπίες. Τα μεγάλα αποθέματα καθαρών εξωτερικών υποχρεώσεων καθώς και ιδιωτικού και δημόσιου χρέους και το υψηλό ποσοστό μη εξυπηρετούμενων δανείων αποτελούν ευπάθειες σε συνθήκες χαμηλής αύξησης της

παραγωγικότητας. Απαιτείται συνετή κατάσταση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και διατήρηση των οφελών ανταγωνιστικότητας για να διασφαλιστεί η προσαρμογή των καθαρών εξωτερικών υποχρεώσεων. Τα υψηλά επίπεδα των δεικτών ιδιωτικού χρέους εξακολουθούν να μειώνονται λόγω τόσο της ανάκαμψης της ονομαστικής ανάπτυξης και όσο και των ελαφρώς αρνητικών πιστωτικών ροών, ενώ ο δείκτης του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ προβλέπεται να εισέλθει σε πτωτική τάση, σε συνθήκες επίμονων αναγκών απομόχλευσης. Οι παρεμβάσεις στον χρηματοπιστωτικό τομέα συνέβαλαν στη μείωση των κινδύνων για τη σταθερότητα, αν και οι τράπεζες εξακολουθούν να επιβαρύνονται με χαμηλή κερδοφορία και μεγάλο απόθεμα μη εξυπηρετούμενων δανείων, τα οποία ωστόσο έχουν αρχίσει να μειώνονται. Η υψηλότερη αύξηση της παραγωγικότητας έχει καίρια σημασία για τη βελτίωση των προοπτικών όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα, την απομόχλευση και τη δυνητική ανάπτυξη. Η ανεργία μειώνεται με ταχείς ρυθμούς εδώ και αρκετά έτη. Εξακολουθούν να υπάρχουν κενά πολιτικής, ιδίως όσον αφορά την εφαρμογή των προσδιορισθέντων μέτρων για τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Θα πρέπει να παρακολουθείται η έγκριση και εφαρμογή αρκετών σχεδίων μεταρρύθμισης, συμπεριλαμβανομένων μέτρων για την αντιμετώπιση του κατακερματισμού της αγοράς εργασίας ή των δημοσιονομικών και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων για τη βελτίωση της βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών.

Η **Σλοβενία** δεν αντιμετωπίζει ανισορροπίες. Οι κίνδυνοι που προκύπτουν από τις αδυναμίες στον τραπεζικό τομέα, το χρέος των εταιρειών και τη βραχυπρόθεσμη δημοσιονομική κατάσταση έχουν υποχωρήσει. Το δημόσιο χρέος κορυφώθηκε το 2015 και έκτοτε βρίσκεται σε πτωτική τάση. Στον εταιρικό τομέα σημειώθηκε σημαντική απομόχλευση, γεγονός που αποδυνάμωσε τις επενδύσεις και τη δυνητική ανάπτυξη. Ωστόσο, τώρα οι επενδύσεις επιταχύνονται και οι εισροές άμεσων ξένων επενδύσεων έχουν ανακάμψει σημαντικά κατά τα τελευταία έτη. Η αναδιάρθρωση του τραπεζικού τομέα συνέπεσε με τη ραγδαία πτώση του ποσοστού μη εξυπηρετούμενων δανείων. Έχει αναληφθεί πολιτική δράση, η οποία συνέβαλε στην εξομάλυνση των ανισορροπιών, αλλά βασική προτεραιότητα παραμένει η λήψη μέτρων για την ενίσχυση της βιωσιμότητας των συνταξιοδοτικών συστημάτων, των συστημάτων ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και μακροχρόνιας φροντίδας.

Η **Ισπανία** αντιμετωπίζει ανισορροπίες. Μεγάλα αποθέματα εξωτερικού και εσωτερικού χρέους, τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα, εξακολουθούν να συνιστούν ευπάθειες σε συνθήκες υψηλής ανεργίας, και έχουν διασυνοριακό αντίκτυπο. Η εξωτερική επανεξισορρόπηση προχωρεί, χάρη στα πλεονάσματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών που καταγράφονται από το 2013. Ωστόσο, οι καθαρές εξωτερικές υποχρεώσεις παραμένουν υψηλές και η Ισπανία θα πρέπει να καταγράφει συνεχή πλεονάσματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών για εκτεταμένο χρονικό διάστημα προτού οι καθαρές εξωτερικές υποχρεώσεις μειωθούν σε συνετά επίπεδα. Πρόοδος σημειώνεται επίσης όσον αφορά τη μείωση του χρέους του ιδιωτικού τομέα, χάρη στις ευνοϊκές συνθήκες ανάπτυξης, όμως υφίστανται ακόμη ανάγκες απομόχλευσης. Ο υγιέστερος χρηματοπιστωτικός τομέας στηρίζει την οικονομική δραστηριότητα, ενώ το ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων δανείων μειώθηκε περαιτέρω. Παρά την ισχυρή αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ, το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ έχει μόλις αρχίσει να μειώνεται με αργούς ρυθμούς, με προβλέψεις για περιορισμό των ελλειμμάτων με την πάροδο του χρόνου. Η ανεργία συνεχίζει να μειώνεται ραγδαίως, αλλά παραμένει σε πολύ υψηλά επίπεδα, ενώ ο υψηλός βαθμός κατακερματισμού της αγοράς εργασίας εμποδίζει την ταχύτερη αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας. Σημειώθηκε πρόοδος της πολιτικής ιδιαίτερα μεταξύ 2012 και 2015, ενώ προσφάτως έχει σημειωθεί περιορισμένη μόνο πρόοδος όσον αφορά την εφαρμογή των συστάσεων. Εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις, ιδίως όσον αφορά τη δημοσιονομική διακυβέρνηση, τις ενεργητικές

πολιτικές για την αγορά εργασίας και τη βελτίωση της καινοτομίας και των δεξιοτήτων με σκοπό την τόνωση της ανταγωνιστικότητας που δεν συνδέεται με το κόστος.

Η **Σουηδία** αντιμετωπίζει ανισορροπίες. Τα υπερτιμημένα επίπεδα τιμών των κατοικιών, σε συνδυασμό με τη συνεχιζόμενη αύξηση του χρέους των νοικοκυριών, ενέχουν κινδύνους άτακτης διόρθωσης. Το ήδη υψηλό χρέος των νοικοκυριών παραμένει σε ανοδική πορεία. Οι τιμές των κατοικιών αυξάνονται με ταχύ και σχεδόν αδιάλειπτο ρυθμό εδώ και 20 περίπου έτη. Το τελευταίο τρίμηνο του 2017 καταγράφηκε αρνητική ανάπτυξη. Ωστόσο, σύμφωνα με δείκτες αποτίμησης, οι τιμές των κατοικιών παραμένουν πολύ υψηλές σε σχέση με τα θεμελιώδη μεγέθη. Μολονότι οι τράπεζες διατηρούν, κατά τα φαινόμενα, επαρκή κεφαλαιοποίηση, μια άτακτη διόρθωση θα μπορούσε να επηρεάσει και τον χρηματοπιστωτικό τομέα, λόγω του αυξανόμενου ανοίγματος των τραπεζών σε ενυπόθηκα δάνεια νοικοκυριών. Σε τέτοια περίπτωση, ενδεχομένως να υπάρξουν δευτερογενείς επιπτώσεις σε γειτονικές χώρες, δεδομένων των συστημικών χρηματοπιστωτικών αλληλεξαρτήσεων. Οι αρχές έχουν μεγάλη επίγνωση των αυξανόμενων κινδύνων και, τα τελευταία έτη, λήφθηκαν μέτρα για τη συγκράτηση της μεγέθυνσης του ενυπόθηκου χρέους και την αύξηση της κατασκευής κατοικιών. Ωστόσο, τα μέτρα πολιτικής που έχουν εφαρμοστεί έως τώρα δεν στάθηκαν επαρκή για να αντιμετωπιστεί η υπερτίμηση στον τομέα των κατοικιών, ενώ εξακολουθούν να υπάρχουν κενά βασικής πολιτικής, ιδίως σε σχέση με τα φορολογικά κίνητρα για την απόκτηση κατοικίας, καθώς και με τη λειτουργία της προσφοράς κατοικιών και της αγοράς ενοικίασης ακινήτων.